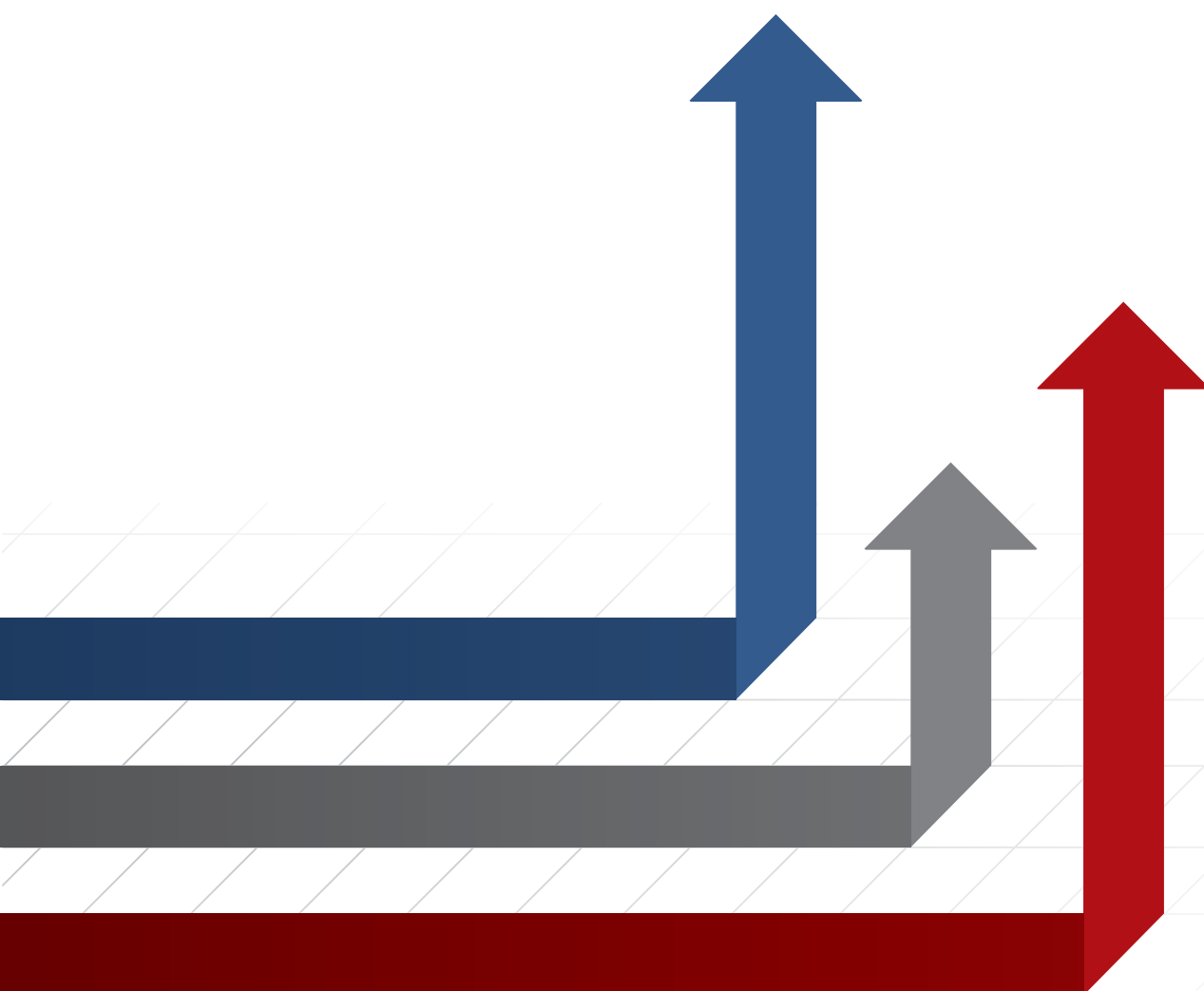

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
II. ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	5
III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	7
i. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	7
ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	11
IV. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ	17
i. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	17
ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	23
iii. ΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	27
iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ	28
V. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	30
i. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	30
ii. ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	36
iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	51
iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	54

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βάσει του άρθρου 58 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου του 2014 (Ν.20(Ι)/2014), ο Υπουργός Οικονομικών είναι υπεύθυνος για την εποπτεία των δημοσιονομικών κινδύνων που ενδέχεται να έχουν σημαντική επίπτωση στα δημόσια οικονομικά. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο Υπουργός Οικονομικών ετοιμάζει και υποβάλλει έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων μαζί με τον ετήσιο κρατικό Προϋπολογισμό, αναλύοντας τους πιθανούς δημοσιονομικούς κινδύνους που έχει αναγνωρίσει αναφέροντας κα μέτρα μετριασμού τους.

Σε γενικές γραμμές, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι διαχωρίζονται σε κινδύνους από το εσωτερικό και σε κινδύνους από το εξωτερικό. Από πλευράς του εσωτερικού περιβάλλοντος, αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία δύνανται να προέλθουν από τις ακόλουθες πηγές:

- ▶ Πιθανή έξαρση της Πανδημίας του κορωνοϊού – Covid-19, και τυχόν επαναφορά περιοριστικών μέτρων διακίνησης για αποτροπή της εξάπλωσης του, πλήττοντας νευραλγικούς τομείς της οικονομίας, όπως είναι ο τουρισμός.
- ▶ Από τις συνεχιζόμενες προκλήσεις που προκύπτουν από τον υψηλό πληθωρισμό και τις αυξήσεις των επιτοκίων.
- ▶ Από ενδεχόμενες υποχρεώσεις που πηγάζουν από κρατικές εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια προς εταιρείες.
- ▶ Από τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε βάρος της Δημοκρατίας που δύνανται να προκύψουν από δικαστικές υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Δικαιοσύνης και αφορούν υποθέσεις σε σχέση με αποφάσεις της Αρχής Εξυγίανσης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, καθώς και μισθοδοσίας και επιδομάτων των εργαζομένων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- ▶ Επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών από το ΓεΣΥ, κυρίως μέσω μεταφοράς υποχρεώσεων του ΓεΣΥ στον κρατικό προϋπολογισμό ή/και μη ανάληψης υποχρεώσεων που προβλέπεται από το ΓεΣΥ από το σφαιρικό προϋπολογισμό του ΟΑΥ.

Καταγράφονται επίσης δυνητικοί εξωτερικοί κίνδυνοι, όπως οι πληθωριστικές πιέσεις που είναι αποτέλεσμα τόσο του κορωνοϊού και των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων αλλά και της συνεχιζόμενης σύρραξης μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας, η παγκόσμια κλιματική αλλαγή, η αβεβαιότητα που διακατέχει τους επενδυτές στις κεφαλαιαγορές, καθώς και η πολιτική αστάθεια στην Ανατολική Μεσόγειο.

II. ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, όπως αυτοί καταγράφονται και αναλύονται στην παρούσα Έκθεση, προκύπτουν κυρίως από:

- ▶ Απώλεια δημοσιονομικών εσόδων λόγω μείωσης στην οικονομική δραστηριότητα από πιθανή «αναζωπύρωση» της πανδημίας του κορωνοϊού.
- ▶ Αύξηση δαπανών για στήριξη της οικονομίας σε περίπτωση επαναφοράς μέτρων συγκράτησης της εξάπλωσης του κορωνοϊού.
- ▶ Αύξηση κόστους για τα κατασκευαστικά έργα τα οποία η Κυπριακή Δημοκρατία έχει δεσμευτικές υποχρεώσεις να διεκπεραιώσει.
- ▶ Αύξηση δαπανών για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους λόγω αύξησης των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και της σταδιακής απόσυρσης του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της (ΕΚΤ) καθώς και της πολιτικής που θα ακολουθήσει η ΕΚΤ ως προς την αγορά ομολόγων μέσω της επανεπένδυσης χρέους που λήγει στο χαρτοφυλάκιο της και κατ' επέκταση αύξησης των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων.
- ▶ Αύξηση Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) λόγω της πρόσφατης αύξησης των επιτοκίων της ΕΚΤ και των οικονομικών αντίκτυπων της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία.
- ▶ Παρατεταμένη περίοδος υψηλού πληθωρισμού και υψηλών επιτοκίων με αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη (κίνδυνος στασιμοπληθωρισμού) λόγω των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στη Ρωσία και Λευκορωσία από την Ε.Ε., τις Η.Π.Α. και το Η.Β. και των επιπτώσεων από τις διαταράξεις στην εφοδιαστική αλυσίδα.
- ▶ Αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο με αρνητικές επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο, κατά κύριο λόγο, στις επιδόσεις των δημοσίων οικονομικών.
- ▶ Ενεργοποίηση κρατικών εγγυήσεων που δόθηκαν προς τρίτους.
- ▶ Αρνητικές οικονομικές επιδόσεις των Κρατικών οργανισμών, των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των συμβάσεων που έχουν γίνει στα πλαίσια Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
- ▶ Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓεΣΥ).
- ▶ Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από την αυξημένη ροή μεταναστών.
- ▶ Απώλεια της χρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάκαμψης και Αναδιάρθρωσης απόρροια μη επίτευξης των ορόσημων που τέθηκαν κατά την έγκριση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ).

Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διατήρηση μιας συνετούς οικονομικής πολιτικής υιοθετώντας την κατάλληλη περιοριστική δημοσιονομική πολιτική για αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων και παράλληλα την προώθηση στοχευμένων μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών δράσεων που θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της κυπριακής οικονομίας, θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας και θα απεγκλωβίσουν την οικονομία από τα ορυκτά καύσιμα.

Τα κύρια μέτρα που έχουν ληφθεί ή προγραμματίζεται να ληφθούν για μετριασμό των πιο πάνω κινδύνων είναι τα ακόλουθα:

- ▶ Μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός σχεδιασμός στην βάση ρεαλιστικών παραδοχών και αυστηρή προσήλωση στον στόχο του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού.
- ▶ Μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ύψους €1,2 δις μέχρι το 2026, μέσω της υλοποίησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με έμφαση στην πράσινη οικονομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.
- ▶ Μέτρα ενίσχυσης της ανάπτυξης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης.
- ▶ Μέτρα ανακούφισης των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν.
- ▶ Διαρθρωτικές αλλαγές στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, περιλαμβανομένης της υλοποίησης της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- ▶ Παρακολούθηση από το αρμόδιο γραφείο του Γενικού Λογιστηρίου των δανείων που παραχωρήθηκαν με κυβερνητικές εγγυήσεις σε συστηματική βάση.
- ▶ Λήψη σειράς μέτρων για μείωση των μεταναστευτικών ροών.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ι. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Πληροφορίες

Οι μακροοικονομικές παραδοχές αποτελούν τη βάση της διαμόρφωσης της εκάστοτε οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες αντικατοπτρίζονται στην κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Οποιοσδήποτε μεταβολές στις μακροοικονομικές προβλέψεις δύναται να δημιουργήσουν κινδύνους τόσο από πλευράς εσόδων όσο και από πλευράς δαπανών και κατ' επέκταση να επηρεάσουν αρνητικά την πορεία των δημοσίων οικονομικών και τις χρηματοδοτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα, ο Προϋπολογισμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε παραμέτρους όπως ο ρυθμός ανάπτυξης (επηρεάζει κυρίως τα έσοδα του Κράτους αλλά και τις κοινωνικές παροχές οι οποίες εξαρτώνται από το επίπεδο απασχόλησης) και ο πληθωρισμός (επηρεάζεται η πορεία των δημοσίων εσόδων, η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους καθώς και οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζει το Κράτος).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντική η στενή παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, όπως επίσης και η ανάλυση τους σε σχέση με τις επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά.

Σημειώνεται ότι, το εγχώριο και κυρίως το διεθνές οικονομικό περιβάλλον συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από αυξημένη αβεβαιότητα. Πιο συγκεκριμένα, σημαντικοί κίνδυνοι απορρέουν από τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις όπως η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στις 24/2/2022 η οποία συνεχίζεται, και της αβεβαιότητας που υπάρχει ως προς τη λήξη της. Οι αυστηρές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία και Λευκορωσία από την Ε.Ε., τις Η.Π.Α. και το Η.Β. έχουν επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου. Οι επιπτώσεις αυτές σε συνδυασμό με τις διαταράξεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες έχουν οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του πληθωρισμού και συνακόλουθα αύξηση των επιτοκίων με επιπτώσεις στο κόστος δανεισμού τόσο του κράτους όσο και των νοικοκυριών και επιχειρήσεων οδηγώντας σε συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματός τους.

Ένας άλλος κίνδυνος πηγάζει από την αβεβαιότητα γύρω από την εξέλιξη της πανδημίας, και τυχόν έξαρσης της με απότοκο τη λήψη περιοριστικών μέτρων.

Επιπρόσθετα, δυνητικό κίνδυνο αποτελεί η επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών από το ΓεΣΥ, κυρίως μέσω των ελλειμμάτων του ΟΚΥηΥ, τα οποία δύναται να καλύπτει το κράτος κατά τα πρώτα 5 χρόνια λειτουργίας του (περίοδο που λήγει 31/05/2024), οι εργασίες του οποίου έχουν επιβαρυνθεί ιδιαίτερα λόγω της πανδημίας καθώς και δαπανών υγείας που μεταφέρονται από τον σφαιρικό προϋπολογισμό του ΟΑΥ στον κρατικό προϋπολογισμό.

Από την άλλη πλευρά, οι μακροοικονομικές προβλέψεις βασίζονται σε μερική μόνο συμπερίληψη του αντικτύπου των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που αναμένεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Πρόσθετες νέες επενδύσεις πέραν του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν συνυπολογίζονται πλήρως στο βασικό σενάριο, λόγω του ότι είναι δύσκολο στο παρόν στάδιο να ποσοτικοποιηθεί η ετήσια επίπτωση. Οι επενδύσεις αυτές συνδέονται με τους τομείς της ενέργειας, της υγείας και της εκπαίδευσης.

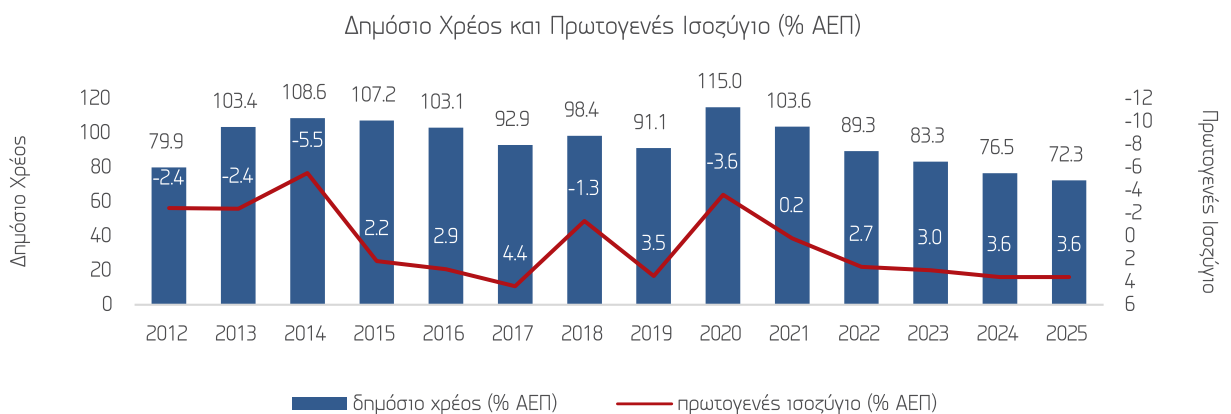
Ανάλυση Κινδύνων

Οι κύριες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο καθώς και οι εκτιμήσεις κινδύνων, συνοψίζονται στον πιο κάτω Πίνακα:

Μακροοικονομικός Δείκτης	Βασικό Σενάριο	Εκτίμηση Κινδύνων
1. Ρυθμός ανάπτυξης	Ουσιαστικός περιορισμός των κρουσμάτων του κορωνοϊού στην Κύπρο	Έξαρση κρουσμάτων του κορωνοϊού στην Κύπρο και επιβολή περιοριστικών μέτρων
2. Επιτόκια	Διατήρηση κυρώσεων προς την Ρωσία και τερματισμός του πολέμου στην Ουκρανία Σταδιακή αύξηση επιτοκίων	Συνέχιση του πολέμου και επιβολή νέων κυρώσεων προς τη Ρωσία και συνεπακόλουθες επιπτώσεις στην κυπριακή οικονομία Απότομη αύξηση επιτοκίων με επιπτώσεις στην κατανάλωση, στις επενδύσεις καθώς και αύξηση δαπανών για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους
3. Πληθωρισμός	Σημαντική μείωση του πληθωρισμού το 2023 σε σχέση με 2022	Περαιτέρω αύξηση του πληθωρισμού, διαβρώνοντας το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών-καταναλωτών
4. Αγορά Εργασίας	Περαιτέρω μείωση ποσοστού ανεργίας	Πιο αργή μείωση/στασιμότητα ή/και αύξηση του ποσοστού ανεργίας λόγω των δύσκολων οικονομικών συνθηκών

Σημαντική είναι επίσης η ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) του δημόσιου χρέους. Το δημόσιο χρέος αναμένεται ότι θα συνεχίσει την πτωτική του πορεία και να μειωθεί περαιτέρω στο 89,3% του ΑΕΠ εντός του 2022 σε σύγκριση με 103,6% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο, ενώ μέχρι το τέλος του 2025 εκτιμάται ότι θα περιοριστεί κάτω από το 75% του ΑΕΠ.

Η εξέλιξη του πρωτογενούς ισοζυγίου και του δημόσιου χρέους, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, παρουσιάζεται στο πιο κάτω διάγραμμα:

Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια στα οποία υιοθετούνται δυσμενέστερες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο, με στόχο την αξιολόγηση της δυναμικής του.

Αναλυτικά, τα αποτελέσματα έχουν ως ακολούθως:

Το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος συνεχίζει να παρουσιάζει πτωτική τάση πλησιάζοντας το 73,8% του ΑΕΠ το 2025 αποκλίνοντας κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες από το βασικό σενάριο και ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.

Το εναλλακτικό σενάριο 2 (μείωση του ρυθμού του πραγματικού ΑΕΠ κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως), παρουσιάζει σημαντική απόκλιση από το βασικό σενάριο κατά περίπου 18,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και περιορίζεται μόνο στο 90,8% του ΑΕΠ το 2025, εφόσον λαμβάνονται υπόψη οι ιστορικοί αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2012-14 και 2020. Εντούτοις, και στο σενάριο αυτό το δημόσιο χρέος κρίνεται ως βιώσιμο, εφόσον παρουσιάζει σταθεροποίηση ως ποσοστό του ΑΕΠ.

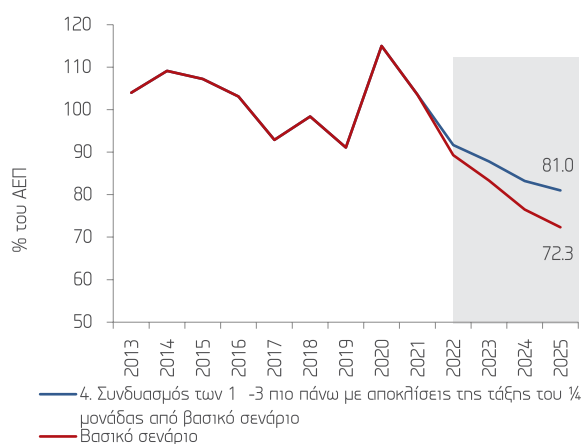
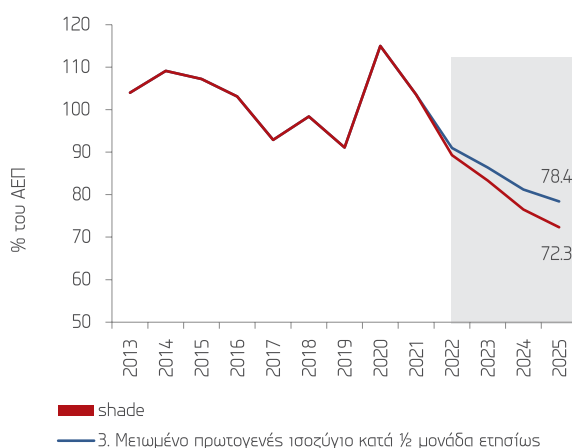
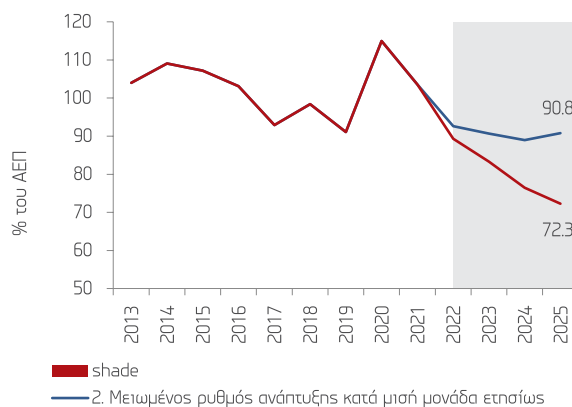
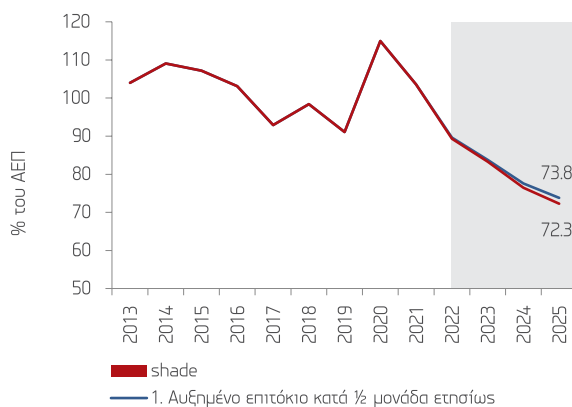
Το εναλλακτικό σενάριο 3 (μείωση του πρωτογενούς ισοζυγίου κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) παράγει ψηλότερα ποσοστά του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σύγκριση με το βασικό σενάριο, με το περιθώριο να αυξάνεται σταδιακά κάθε χρόνο. Παρόλα αυτά, η τάση που παρουσιάζει είναι πτωτική και ως εκ τούτου το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο, πλησιάζοντας το 78,4% του ΑΕΠ το 2025 το οποίο αποκλίνει κατά 6,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.

Το εναλλακτικό σενάριο 4 με συνδυασμό των τριών σεναρίων πιο πάνω (κατά το ¼ της τυπικής απόκλισης των 10-ετούς ιστορικών μέσων όρων, ετησίως) αν και παράγει ψηλότερο ποσοστό του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί πτωτική τάση και μειώνεται στο 81,0% του ΑΕΠ το 2025. Το δημόσιο χρέος, ως εκ τούτου, κρίνεται βιώσιμο.

Πιο κάτω παρατίθεται πίνακας και σχετικές γραφικές παραστάσεις με τα αποτελέσματα των σεναρίων ευαισθησίας του δημόσιου χρέους:

Σενάρια Πολιτικής	2021	2022	2023	2024	2025
Βασικό σενάριο	103,6	89,3	83,3	76,5	72,3
1. Αυξημένο επιτόκιο κατά μισή μονάδα ετησίως	103,6	89,6	83,8	77,6	73,8
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά μισή μονάδα ετησίως	103,6	92,6	90,7	89,0	90,8
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως	103,6	91,0	86,4	81,2	78,4
4. Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	103,6	91,7	87,8	83,2	81,0

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Το γεγονός και μόνο ότι οι μακροοικονομικές προβλέψεις στις οποίες βασίζεται ο Προϋπολογισμός είναι κατά γενικό κανόνα συνετές και ρεαλιστικές, καταδεικνύει ότι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι για τα δημόσια οικονομικά.

Συγκεκριμένα, κατά την ετοιμασία του Προϋπολογισμού για το έτος 2021, προβλεπόταν ελλειμματικό δημοσιονομικό ισοζύγιο της τάξης του 5% του ΑΕΠ, ενώ το τελικό αποτέλεσμα ήταν έλλειμμα 1,7% του ΑΕΠ, αποκλίνοντας θετικά από τις εκτιμήσεις. Η θετική αυτή εξέλιξη στα δημόσια οικονομικά ήταν αποτέλεσμα κυρίως του υψηλότερου ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης με θετικές προεκτάσεις στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα σημαντικά μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης των δημοσίων εσόδων σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, καθώς επίσης και των μειωμένων δαπανών σε σύγκριση με το τις αρχικές πρόνοιες που είχαν περιληφθεί στους Συμπληρωματικούς Προϋπολογισμούς κατά το 2ο εξάμηνο του 2021.

Όσον αφορά το 1ο εξάμηνο του 2022, στα πλαίσια της αναθεώρησης των προβλέψεων του Υπουργείου Οικονομικών για την υποβολή του Προγράμματος Σταθερότητας 2022-25, η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο ήταν έλλειμμα της τάξης του 0,4% του ΑΕΠ, ενώ τα τελικά αποτελέσματα για το υπό αναφορά εξάμηνο του τρέχοντος έτους έχουν καταδείξει χαμηλότερο έλλειμμα ύψους 0,1% του ΑΕΠ, δηλαδή θετική απόκλιση από το στόχο κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Η θετική αυτή απόκλιση, οφείλεται κατά κύριο λόγο τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας που αντικατοπτρίζεται σε αύξηση της ζήτησης και των επενδύσεων.

ii. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Εισαγωγικά - Κατάσταση κατά τις 31/12/2021

Μετά από μια σημαντική συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας της κυπριακής οικονομίας και της αύξησης του δημόσιου χρέους λόγω των μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής που ελήφθησαν το 2020, για μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας του covid-19, η κυπριακή οικονομία ανέκαμψε σχετικά νωρίς από το σοκ της πανδημίας. Το 2021, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,5%, ξεπερνώντας μάλιστα και το προ πανδημίας επίπεδο, του έτους 2019, λόγω της βελτιωμένης οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρήθηκε στους περισσότερους τομείς της κυπριακής οικονομίας. Το δημόσιο χρέος αντιστοιχούσε σε €24,3 δισ. στα τέλη του 2021 σε σύγκριση με €24,8 δισ. στα τέλη του 2020, καταγράφοντας μείωση κατά €0,6 δισ.. Η αξιοποίηση μέρους των ταμειακών αποθεμάτων για κάλυψη των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών του Δημοσίου σε συνδυασμό με την ισχυρή ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας, επανάφερε το δημόσιο χρέος ως προς το ΑΕΠ σε πτωτική πορεία. Συγκεκριμένα, ο δείκτης δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ το 2021 κατέγραψε μείωση κατά 11,4 ποσοστιαίες μονάδες, πλησιάζοντας το 103,6%, σε σχέση με το 115% στα τέλη του προηγούμενου έτους. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο σημείωσε σημαντική βελτίωση και σε συνδυασμό με την ισχυρή ταμειακή θέση της κυβέρνησης παρέχεται η δυνατότητα να αντιμετωπιστεί ο αντίκτυπος της Ρώσο-ουκρανικής κρίσης στην κυπριακή οικονομία κατά το 2022.

Οι λήξεις χρέους το 2021 ανήλθαν στα €2,2 δισ. (εξαιρουμένου του κυλιόμενου χρέους από τα Γραμμάτια Δημοσίου) ενώ αντλήθηκαν €1 δισ. από την έκδοση Ευρωπαϊκού Μεσοπρόθεσμου Ομολόγου (EMO / EMTN), €378,6 εκ. μέσω δανείων, από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και €75 εκ. από εκταμιεύσεις δανείων μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (EIB). Το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων διατηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε επίπεδο που πληρούσε τις προϋποθέσεις της Μεσοπρόθεσμης Στρατηγικής Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΜΣΔΔΧ), καλύπτοντας επαρκώς τις χρηματοδοτικές ανάγκες της Δημοκρατίας, τόσο για το έτος 2021 αλλά και μεγάλου μέρους του 2022, για αυτό δεν κρίθηκε αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυσή του.

Το 2021 έκλεισε με το μεγαλύτερο μερίδιο του δημόσιου χρέους να αφορούσε τα EMO, με το ποσοστό τους να προσεγγίζει το 56%, ενώ τα επίσημα δάνεια από διεθνείς οργανισμούς αποτελούσαν σε ποσοστό το 34% του δημόσιου χρέους. Η μέση διάρκεια λήξης του χρέους ήταν τα 7,6 έτη, ενώ του εμπορεύσιμου χρέους, δηλαδή των κυβερνητικών τίτλων εξαιρουμένου των δανείων, ήταν 7,7 έτη στο τέλος του 2021 σε σύγκριση με 8,0 έτη στο τέλος του 2020. Ο δείκτης, παρά την πτώση του ικανοποιεί τη ΜΣΔΔΧ του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΓΔΔΧ) και βρίσκεται πολύ κοντά στον αντίστοιχο δείκτη της Ευρωζώνης. Το χρέος σε κυμαινόμενα και σταθερά επιτόκια αποτελούσε το 29% και 71% του χρέους αντίστοιχα, ενώ το χρέος σε ξένο νόμισμα εκμηδενίστηκε (0% επί του συνολικού δημόσιου χρέους) από το 2020, αφού η ΚΔ προχώρησε σε πρόωρη αποπληρωμή του δανείου προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο κατά το έτος 2021 ήταν η διατήρηση της εμπιστοσύνης των διεθνών επενδυτών προς την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία εκδηλώθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2021 μέσω της αυξημένης ζήτησης και του ψηλού δείκτη κάλυψης (7,45) που παρατηρήθηκε στην έκδοση 5ετούς ομολόγου EMTN με μηδενικό επιτόκιο.

Όσον αφορά τις αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων, αξίζει να αναφερθεί ότι σχεδόν σε όλο το 2021, η πλειοψηφία των αποδόσεων των κυβερνητικών ομολόγων της Ευρωζώνης διαπραγματεύονταν σε αρνητικό επιτόκιο και ανάμεσα σε αυτά, ήταν και ένα μεγάλος μέρος των κυβερνητικών ομολόγων της ΚΔ τουλάχιστον μέχρι τον Σεπτέμβριο του έτους.

Εξελίξεις εντός 2022

Με την πανδημία να τίθεται στον πάγο, οι πρώτοι μήνες του 2022, βρίσκουν την Ευρωπαϊκή κοινότητα να ταλανίζεται από υψηλό πληθωρισμό και την ΕΚΤ να δέχεται πιέσεις για να αυξήσει τα βασικά επιτόκια

με σκοπό να τιθασεύσει τον πληθωρισμό και την ακρίβεια. Η έναρξη όμως, τον Φεβρουάριο του 2022, της εισβολής της Ρωσίας στα Ουκρανικά εδάφη επιδείνωσε το οικονομικό κλίμα και διατήρησε την αβεβαιότητα, γεγονός που μετάθεσε χρονικά την ανάκαμψη αλλά και την λήψη της απόφασης για αύξηση των επιτοκίων. Η έξοδος της ΚΔ στις αγορές για έκδοση 10-ετούς ομολόγου ΕΜΟ, την 20η Ιανουαρίου 2022, στέφθηκε επιτυχής με άντληση €1 δισ. και επιτόκιο 0,95% εν μέσω και πάλι έντονου επενδυτικού ενδιαφέροντος μιας και ο δείκτης κάλυψης ξεπέρασε το 7. Η έξοδος στις αγορές έγινε στοχευμένα, πολύ νωρίς στην τρέχουσα χρονιά, για να προκαταβληθεί η οποιαδήποτε αύξηση του επιτοκίου που θα δημιουργούσε αύξηση στο κόστος δανεισμού αλλά και για εξασφάλιση των ρευστών διαθεσίμων στα πλαίσια κάλυψης των ετήσιων χρηματοδοτικών αναγκών. Η άντληση κεφαλαίων αφορούσε κυρίως τη διατήρηση των ρευστών διαθεσίμων λόγω της προγραμματισμένης αποπληρωμής ομολόγου ΕΜΟ ονομαστικής αξίας €1 δισ. μέσα στον Μάιο του 2022. Επιπλέον, η ΚΔ εισέπραξε από την ΕΙΒ €100 εκ. από εκταμιεύσεις δανείων εντός του δεύτερου τριμήνου του 2022.

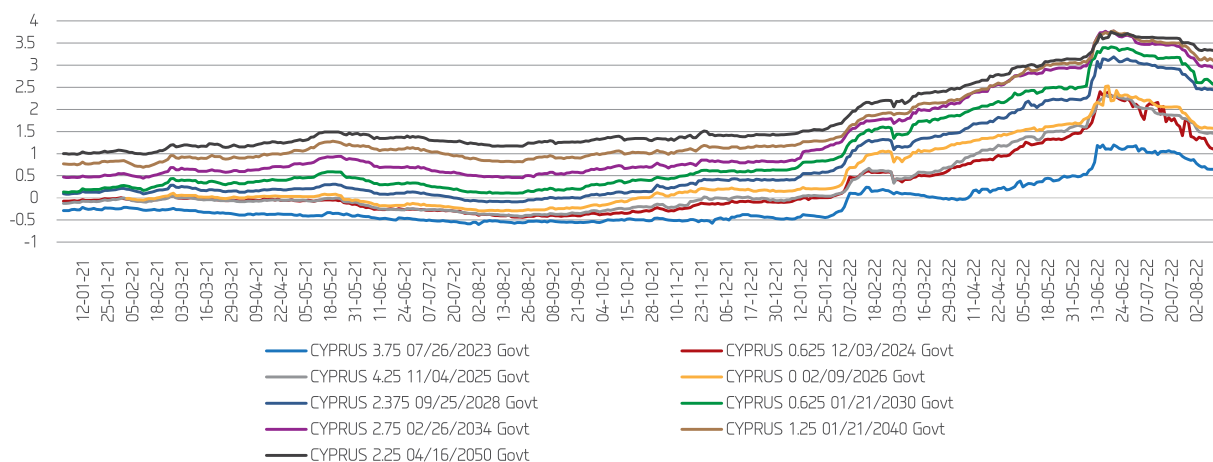
Κατά τους επόμενους μήνες, οι παράγοντες που θα επηρεάσουν, μεταξύ άλλων, τις αγορές κρατικών ομολόγων είναι:

- ▶ Η πορεία του πληθωρισμού.
- ▶ Η περίοδος ανάκαμψης από την πανδημία.
- ▶ Η απόσυρση του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ και η πολιτική που θα ακολουθήσει η ΕΚΤ ως προς την αγορά ομολόγων είτε μέσω της επανεπένδυσης χρέους που λήγει στο χαρτοφυλάκιο της, είτε μέσω της εφαρμογής του νέου προγράμματος αγοράς ομολόγων που ονομάστηκε Μηχανισμός Προστασίας Μετάδοσης (TPI) και
- ▶ Η μεταβολή των επιτοκίων.

Σημαντική πρόκληση για την ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαμόρφωση των χρηματοδοτικών αναγκών της ΚΔ, αποτελεί η όσο το δυνατό υψηλότερη απορρόφηση κεφαλαίων και η διοχέτευσή τους στην πραγματική οικονομία μέσα στα επόμενα χρόνια μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Αποδόσεις των ομολόγων της Κυπριακής Δημοκρατίας στη δευτερογενή αγορά

Από τις αρχές του 2021, οι αποδόσεις της δευτερογενούς αγοράς των ΕΜΤΝ της ΚΔ ακολούθησαν ανοδική πορεία. Όμως από τον Μάρτιο του 2021 οι αποδόσεις των κυπριακών κυβερνητικών ομολόγων ακολούθησαν καθοδική πορεία, αλλά προς το τέλος Σεπτεμβρίου 2021, επέστρεψαν σε ανοδική πορεία με μεγαλύτερη μεταβλητότητα σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο λόγω του υψηλού πληθωρισμού. Η ανοδική πορεία των αποδόσεων συνεχίστηκε κατά τους πρώτους μήνες του 2022, όπως συνέβη με τις αποδόσεις των κυβερνητικών ομολόγων όλων των άλλων Κρατών, κυρίως λόγω της Ρώσο-Ουκρανικής σύγκρουσης που ξεκίνησε στις αρχές Φεβρουαρίου 2022. Επιπρόσθετη άνοδος καταγράφηκε στις αρχές Ιουνίου με τον ισχυρό πληθωρισμό να υφίσταται, την πολεμική σύγκρουση να συνεχίζεται και την αναμενόμενη αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ να συντηρούν την κρίση αβεβαιότητας και ρευστότητας. Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει την μεταβλητότητα των αποδόσεων της ΚΔ στην δευτερογενή αγορά.

Πιστοληπτικές Αξιολογήσεις

Οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις που έλαβαν χώρα κατά την τελευταία χρονιά από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης επαναβεβαίωσαν την πιστοληπτική ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αρχικά υπήρξε αναβάθμιση μίας πιστοληπτικής βαθμίδας από τον Οίκο Moody's αλλιάζοντας την προοπτική από θετική σε σταθερή στις 23/07/2021, ακολούθως ο Οίκος DBRS Morningstar αναβάθμισε την προοπτική από σταθερή σε θετική και ακολούθησε και ο Οίκος Standard and Poor's με την ίδια κίνηση, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο για αναβάθμιση εντός των επόμενων 12 μηνών. Επιπρόσθετα, ο Οίκος DBRS Morningstar προχώρησε σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας επαναφέροντας την προοπτική σε σταθερή από θετική. Ο Οίκος Fitch διατήρησε αμετάβλητη τόσο την πιστοληπτική βαθμίδα αλλά και την προοπτική του αξιόχρεου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πρόσφατα, ο Οίκος Moody's αναβάθμισε την προοπτική από σταθερή σε θετική κρατώντας την πιστοληπτική αξιολόγηση στην βαθμίδα Ba1 ενώ ο Οίκος Standard and Poor's προχώρησε σε αναβάθμιση του αξιόχρεου της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά μία βαθμίδα αξιολογώντας την προοπτική ως σταθερή. Τέλος, ο Οίκος Fitch επαναβεβαίωσε την πιστοληπτική αξιολόγηση σε BBB- και διατήρησε την προοπτική σταθερή. Εν κατακλείδι, όλα τα συμπεράσματα από τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις καταδεικνύουν τα βήματα σταθερότητας και προόδου της κυπριακής οικονομίας.

Οίκος	Πιστοληπτική Αξιολόγηση	Ημερ. Αξιολόγησης	Επόμενη Αξιολόγηση
DBRS Morningstar	BBB (Σταθερή προοπτική)	08/04/2022	07/10/2022
Fitch	BBB- (Σταθερή προοπτική)	16/09/2022	Δεν έχει ορισθεί ακόμη από τον Οίκο
Standard and Poor	BBB (Σταθερή προοπτική)	02/09/2022	Δεν έχει ορισθεί ακόμη από τον Οίκο
Moody's	Ba1 (θετική προοπτική)	19/08/2022	Δεν έχει ορισθεί ακόμη από τον Οίκο

Ανάλυση Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Στις 31/12/2021, η μέση σταθμική διάρκεια του συνολικού δημόσιου χρέους ήταν τα 7,6 έτη, ενώ μετά την νέα έκδοση EMTN στις 20/01/2022 (έκδοση 10-ετούς ομολόγου) αλλά και τη λήξη χρέους κατά το 1ο τρίμηνο του 2021 ο δείκτης αυτός μειώθηκε στα 7,5 έτη, παραμένοντας πιο πάνω από τον στόχο

των 7 ετών της ΜΣΔΔΧ. Στις 30/6/2022 η μέση σταθμική διάρκεια χρέους διαμορφώθηκε στα 7,7 έτη. Ένας άλλος δείκτης που χρησιμεύει ως ένδειξη συσσώρευσης κινδύνου αναχρηματοδότησης είναι το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 5 ετών. Στις 31/12/2021, το χρέος που έληγε εντός πενταετίας ήταν 42,5% επί του συνολικού δημόσιου χρέους, εκ των οποίων το 9,7% να λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών. Στις 30/6/2022, το χρέος που έληγε εντός των επόμενων 5 ετών διαμορφώθηκε στο 43% σε σύγκριση με 45,7% που είναι ο μέσος όρος στην ευρωζώνη, ενώ το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών μειώθηκε στο 5,3%.

Με βάση τα πιο πάνω, συμπεραίνεται ότι ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης με βάση τις παραμέτρους του δημόσιου χρέους της Κύπρου είναι περιορισμένος. Εντούτοις, απαιτείται αυξημένη σύνεση και επιφυλακτικότητα από αντίστοιχους κινδύνους που προκύπτουν από τις αρνητικές εξελίξεις στη διεθνή οικονομία και, ειδικότερα, τους κινδύνους που απορρέουν από μια ενδεχόμενη νέα διεθνή κρίση χρέους η οποία θα μπορούσε να πλήξει την ομαλή λειτουργία των αγορών κεφαλαίου και την γενική εμπιστοσύνη των επενδυτών.

Κίνδυνος επιτοκίου

Στις 31/12/2021, το σύνολο χρέους σε κυμαινόμενα επιτόκια διατηρήθηκε στα ίδια με τα περσινά επίπεδα και στο 29%. Η εικόνα αυτή ενδέχεται να διαφοροποιηθεί από το 2025 και μετέπειτα, λόγω της σταδιακής εξόφλησης δανείων του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ). Τέλος, στις 30/6/2022 το ποσοστό χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο ανήλθε στο 29,3% εκ του οποίου, το μεγαλύτερο μέρος, αποτελεί ο δανεισμός από τον ΕΜΣ.

Με σκοπό την αντιμετώπιση του πληθωρισμού, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) προχωρεί σε σταδιακές αυξήσεις των βασικών επιτοκίων της ενώ παράλληλα υποχωρούν οι τιμές των ομολόγων διεθνώς με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι αποδόσεις τους και το κόστος δανεισμού. Συνεπώς, παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του δημόσιου χρέους της Κύπρου φέρει σταθερά επιτόκια και με τον τρόπο αυτό συγκρατεί το κόστος εξυπηρέτησης του, οι αυξήσεις στο κόστος ανάληψης νέων δανείων αναμένεται να οδηγήσουν σταδιακά σε ουσιαστική αύξηση του μέσου κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να μετριασθεί μόνο με αυξημένη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών από δημοσιονομικά πλεονάσματα γεγονός που προϋποθέτει την υλοποίηση συντηρητικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Όπως προαναφέρθηκε, από τις 27/02/2020, το χρέος σε ξένο νόμισμα μηδενίστηκε λόγω της πρόωρης αποπληρωμής του δανείου που πραγματοποιήθηκε προς το ΔΝΤ. Έκτοτε, η γενικότερη πολιτική είναι η έκδοση χρέους μόνο σε ευρώ.

Κίνδυνος ρευστότητας

Στο παρόν στάδιο, διατηρείται ένα απόθεμα ρευστών διαθεσίμων που εκτιμάται ότι είναι ικανοποιητικό για να καλύψει τις προβλεπόμενες χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 6 με 9 μηνών, ανά πάσα στιγμή, καθ' όλη τη διάρκεια του τρέχοντος έτους (δηλ. σε κυλιόμενη βάση) και το οποίο περιορίζει τον κίνδυνο ρευστότητας σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Εξέλιξη βασικών δεικτών κινδύνου χαρτοφυλακίου δημόσιου χρέους:

	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2021	30/06/2022
Μέση Σταθμική Διάρκεια Χρέους (σε έτη)	5.9	7.4	7.9	7.6	7.7
Χρέος που λήγει εντός 5 ετών (% επί συνόλου)	47.1%	41.2%	40.3%	42.5%	43%
Ποσοστό Χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο	38.2%	37.7%	29%	29%	29.3%

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Για σκοπούς μείωσης του κινδύνου αναχρηματοδότησης, βασική επιδίωξη του ΓΔΔΧ είναι ο περιορισμός μεγάλης λήξης χρέους σε μεμονωμένα ή και διαδοχικά έτη, εξομαλύνοντας, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, το χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής χρέους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο ποσοστό χρέους που λήγει εντός ενός έτους και εντός πέντε ετών, δείκτες οι οποίοι είναι ικανοποιητικά συγκρίσιμοι με τους αντίστοιχους δείκτες του μέσου όρου της ΕΕ.

Κίνδυνος επιτοκίου

Για την συγκράτηση του κινδύνου επιτοκίου σε αποδεκτά επίπεδα, η ανάληψη νέου δανεισμού στις πλείστες των περιπτώσεων γίνεται σε σταθερά επιτόκια. Ήδη τα αρνητικά επιτόκια ανήκουν στο παρελθόν καθώς η ΕΚΤ ανακοίνωσε την πρώτη αύξηση των επιτοκίων της κατά 50 μονάδες (0.50%) βάσης τον Ιούλιο και στη συνέχεια την δεύτερη αύξηση κατά 75 (0.75%) μονάδες βάσης τον Σεπτέμβριο.

Απαιτείται κάλυψη μεγαλύτερου μέρους των χρηματοδοτικών αναγκών μέσω μιας συντηρητικής δημοσιονομικής πολιτικής ώστε να επιτευχθεί μείωση δημόσιου χρέους και περιορισμός στην ανάληψη νέων δανείων. Με δεδομένη την αύξηση των επιτοκίων, ο μόνος τρόπος συγκράτησης του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους είναι η επίτευξη του στόχου για μείωση του ίδιου του χρέους.

Κίνδυνος ρευστότητας

Για σκοπούς περιορισμού του κινδύνου ρευστότητας, το ΓΔΔΧ διατηρεί απόθεμα ρευστότητας σε ύψος ικανό να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 6 με 9 μηνών σε κυλιόμενη βάση. Στο τέλος του 2021 το συνολικό απόθεμα ρευστών διαθεσίμων υπερκάλυπτε τις χρηματοδοτικές ανάγκες του 2022 γεγονός που εν μέρει αποδίδεται και στην καλύτερη από την αναμενόμενη εικόνα των δημόσιων οικονομικών της ΚΔ. Ο στόχος αυτός θα παραμείνει συντηρητικός εφόσον ελλοχεύει ο κίνδυνος νέου κύματος πανδημίας και γενικότερα παρατηρείται μια αβεβαιότητα στις αγορές ενόψει και της συνέχισης της Ρώσο-Ουκρανικής κρίσης με ότι αυτό συνεπάγεται για την παγκόσμια οικονομία. Μέσω της συνέχισης διατήρησης των ρευστών διαθεσίμων σε επίπεδο που να καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των επόμενων 6 με 9 μηνών επιτυγχάνεται ταυτόχρονα να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα τόσο ο κίνδυνος ρευστότητας αλλά και ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης.

Συμπέρασμα:

Με βάση τα πιο πάνω, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που είναι συνυφασμένοι με τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, συνοψίζονται πιο κάτω:

- ▶ Κίνδυνος για αρνητικές επιπτώσεις στη ψυχολογία / εμπιστοσύνη των επενδυτών σε επίπεδο ευρωπαϊκής και διεθνούς αγοράς κεφαλαίων:
  - (α) κίνδυνος αύξησης επιτοκίων,
  - (β) κίνδυνος πρόσβασης στις αγορές.
- ▶ Ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των Κρατών, ειδικότερα της Ευρωζώνης, συμπεριλαμβανομένης και της ΚΔ.
- ▶ Ο αυξημένος πληθωρισμός και η αύξηση στις τιμές πρώτων υλών και καυσίμων καθώς και
- ▶ Ο οικονομικός αντίκτυπος από την συνεχιζόμενη Ρώσο-Ουκρανική κρίση.

Σε διεθνές επίπεδο, οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι που προαναφέρθηκαν μαζί με ενδεχόμενη συνέχιση της πανδημίας, σε ένα οικονομικό περιβάλλον με ψηλές πληθωριστικές πιέσεις, πέραν των όποιων οικονομικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων που θα επιφέρει, πιθανώς να δημιουργήσει ξανά ένα περιβάλλον αβεβαιότητας που θα επηρεάσει τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό θα οδηγήσει τους επενδυτές στην αποφυγή και επανεκτίμηση κινδύνων, με αποτέλεσμα την αναταραχή στις κεφαλαιαγορές αλλά και με πιθανές συνέπειες την περαιτέρω αύξηση των αποδόσεων, και τη μείωση της ρευστότητας.

- ▶ Παρά το σημαντικό ύψος των αποθεμάτων των ρευστών διαθεσίμων και τις προσδοκώμενες εισροές κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ, οι πιο πάνω κίνδυνοι συνηγορούν υπέρ της διατήρησης ενός ικανοποιητικού ύψους ρευστών διαθεσίμων. Εφόσον η διατήρηση των ρευστών προς το παρόν επιτυγχάνεται με νέο δανεισμό και αύξηση του δημόσιου χρέους, μια τέτοια διατήρηση επιβάλλεται να περιορισθεί εντός των πλαισίων βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους, μέσω της ορθολογικής εφαρμογής της ΜΣΔΔΧ.

IV. ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

ι. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Εισαγωγικά

Το υπόλοιπο των δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2022 ανέρχεται σε €1.682εκ (2021: €1.800εκ) και αντιστοιχεί σε 3.252 (2021: 3.600) αριθμό Κυβερνητικών Εγγυήσεων. Στον πιο πάνω αριθμό δεν περιλαμβάνεται η Εγγύηση που παραχωρήθηκε προς την Ελληνική Τράπεζα στα πλαίσια της πώλησης μέρος των εργασιών της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας. Το πιο πάνω υπόλοιπο δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση αναλύεται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 1 - Υπόλοιπα Δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση – 31 Μαρτίου 2022 και 2021¹

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2022	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2022 (€ 000)	Αρ. Εγγυήσεων (% επί του Συνόλου) 31/3/2022	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου δανείων) 31/3/2022	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	101	223.835	3,11%	14,38%	106	243.013	-19.178
Δήμοι	81	220.696	2,49%	14,18%	82	239.406	-18.710
Κοινοτικά Συμβούλια	20	3.139	0,62%	0,20%	24	3.607	-468
Εταιρείες	28	4.329	0,86%	0,28%	32	4.744	-415
Άλλες Εταιρείες	3	10	0,09%	0,00%	3	10	0
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	25	4.319	0,77%	0,28%	29	4.734	-415
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	68	691.484	2,09%	44,44%	68	766.247	-74.763
Άλλοι Οργ. Δημ. Συμφ.	3	29.252	0,09%	1,88%	3	27.955	1.297
Δημόσιοι Οργανισμοί	9	196.989	0,28%	12,66%	9	231.967	-34.978
Συμβούλια Αποχετεύσεως	56	465.243	1,72%	29,90%	56	506.325	-41.082
Φυσικά Πρόσωπα / Καταναλωτικά	2.985	126.306	91,88%	8,12%	3.319	136.417	-10.111
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	984	48.012	30,29%	3,09%	1.091	50.393	-2.381
Στεγαστικά	1.979	76.892	60,91%	4,94%	2.205	84.664	-7.772
Φυσ. πρόσωπα/ Καταναλωτικά	22	1.402	0,68%	0,09%	23	1.360	42
	3.182	1.045.954	97,94%	67,22%	3.525	1.150.421	-104.467

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2022	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2022 (€ 000)	Αρ. Εγγυήσεων (% επί του Συνόλου) 31/3/2022	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου δανείων) 31/3/2022	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	67	510.030	2,06%	32,78%	72	499.474	10.556
Τράπεζες	67	510.030	2,06%	32,78%	72	499.474	10.556
Υποσύνολο	3.249	1.555.984	100,00%	100,00%	3.597	1.649.895	-93.911
EC - Sure		38.115				38.115	0
European Financial Stability Facility (EFSF)	1	50.710			1	75.696	-24.986
Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες ²		36.534				36.534	0
Ταμεία Προνοίας	2	159			2	156	3
Σύνολο	3.252	1.681.502			3.600	1.800.396	-118.894

¹ Η Κυβερνητική Εγγύηση που εκδόθηκε προς όφελος της Ελληνικής Τράπεζας στα πλαίσια πώλησης μέρους του ενεργητικού και παθητικού της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας δεν περιλαμβάνεται στην παρούσα κατάσταση

² Δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση τα οποία δόθηκαν από την πρώην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα σε Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες στο παρελθόν για πληρωμή των καταθέσεων των προσφύγων

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1 πιο πάνω και από προηγούμενες Εκθέσεις Δημοσιονομικών Κινδύνων, οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις τα τελευταία χρόνια μειώνονται συνεχώς, τόσο αριθμητικά όσο και το υπόλοιπο τους. Κατά την περίοδο Μαρτίου 2021 - Μαρτίου 2022, σχεδόν όλες οι κατηγορίες εγγυημένων δανείων παρουσίασαν μείωση στο υπόλοιπο τους. Ως αποτέλεσμα, η συνολική μείωση στο υπόλοιπο των Εγγυήσεων κατά την πιο πάνω περίοδο ανήλθε στα €118,89εκ.

Για τις μειώσεις που σημειώθηκαν σε όλες σχεδόν τις πιο κατηγορίες εγγυημένων δανείων, έχουν συμβάλει οι πιο κάτω παράγοντες:

- ▶ Η συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ).
- ▶ Η εφαρμογή της πολιτικής που προκύπτει από την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 79.384 ημερομηνίας 2/9/2015 για παραχώρηση νέων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (Κυβερνητικές Εγγυήσεις παραχωρούνται μόνο για αναπτυξιακά έργα στη βάση κριτηρίων και δεν παραχωρούνται νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις σε φυσικά πρόσωπα. Επίσης, νέες εγγυήσεις παραχωρούνται μόνο μετά από αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής του δανείου από τον αιτητή της εγγύησης).
- ▶ Η εφαρμογή Σχεδίου που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση για τη Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων δανείων που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών και Εγγύηση της Κυβέρνησης.
- ▶ Οι αποπληρωμές υφιστάμενων εγγυημένων δανείων.

Αναλύοντας τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 πιο πάνω, φαίνεται ότι:

- ▶ Παρόλο που ο αριθμός των Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς όφελος Φυσικών Προσώπων αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου του αριθμού των δανείων (2022: 91,88%, 2021: 92,27%), εντούτοις

σε αξία οι εγγυήσεις αυτές αποτελούν μόνο το 8,12% (2021: 8,27%), του συνολικού υπολοίπου των εγγυημένων δανείων στις 31 Μαρτίου του 2022. Το φαινόμενο αυτό είναι διαχρονικό.

► Από το σύνολο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων στις 31 Μαρτίου 2022, ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 2,09% (2021: 1,89%), αντιστοιχεί σε εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε **Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος**. Το μικρό όμως αυτό ποσοστό των Κυβερνητικών Εγγυήσεων, αντιστοιχεί στο 44,44% (2021: 46,44%) του υπολοίπου των εγγυημένων δανείων της αντίστοιχης περιόδου. Τα δάνεια που παραχωρούνται σε Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος προορίζονται για τη διεκπεραίωση μεγάλων αναπτυξιακών έργων. Ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από την πιο πάνω κατηγορία δανείων / Κυβερνητικών Εγγυήσεων είναι πολύ μικρός, αφού το ποσοστό Μη Εξυπηρέτησης τους είναι πολύ μικρό (βλέπε Πίνακα 2 πιο κάτω).

► Ένα άλλο μικρό ποσοστό σε αριθμό εγγυήσεων της τάξης του 3,11% (2021: 2,95%) αφορά εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε **Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης**. Το μικρό αυτό συγκριτικά ποσοστό αντιστοιχεί στο 14,38% του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2022 (2021: 14,73%). Να σημειωθεί ότι, η Κυβέρνηση από 1 Ιανουαρίου 2018 έχει αναλάβει την αποπληρωμή όλων των πληρωτέων δόσεων των δανείων της πιο πάνω κατηγορίας και ως εκ τούτου ο κίνδυνος για ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές έχει εκλείψει.

Κατάσταση δανείων

Πιο κάτω, παρουσιάζεται η κατάσταση δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2022 συγκριτικά με την αντίστοιχη ημερομηνία του 2021.

Πίνακας 2 – Μη εξυπηρετούμενα / Εξυπηρετούμενα – 31 Μαρτίου 2022 ν 2021

Κατηγορία/ Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2022	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2022 (€ 000)	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2022 (% επί του συνόλου δανείων)	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2021	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2021 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Μη - Εξυπηρετούμενα	1.145	117.430	7,55%	1.163	114.651	2.779
Εταιρείες	27	3.665	0,24%	31	4.006	-341
Άλλες Εταιρείες	3	10	0,00%	3	10	0
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	24	3.655	0,24%	28	3.996	-341
Φυσικά Πρόσωπα/Καταναλωτικά	1.088	83.022	5,34%	1.100	81.255	1.767
Μικροεπιχειρήσεις/Επιχειρηματικά	544	41.603	2,68%	563	40.818	785
Στεγαστικά	529	40.189	2,58%	522	39.287	902
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	15	1.230	0,08%	15	1.150	80
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	14	1.467	0,09%	16	1.412	55
Κοινοτικά Συμβούλια	14	1.467	0,09%	16	1.412	55
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	9	29.252	1,88%	9	27.955	1.297
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος	3	29.251	1,88%	3	27.954	1.297
Συμβούλια Αποχετεύσεως	6	1	0,00%	6	1	0
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	7	24	0,00%	7	23	1
Τράπεζες	7	24	0,00%	7	23	1
Εξυπηρετούμενα	2.104	1.438.554	92,45%	2.434	1.535.244	-96.690
Εταιρείες	1	664	0,04%	1	738	-74
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	1	664	0,04%	1	738	74
Φυσικά Πρόσωπα/Καταναλωτικά	1.897	43.284	2,78%	2.219	55.163	-11.879
Μικροεπιχειρήσεις/Επιχειρηματικά	440	6.410	0,41%	528	9.575	-3.165
Στεγαστικά	1.450	36.702	2,36%	1.683	45.377	-8.675
Φυσικά πρόσωπα/Καταναλωτικά	7	172	0,01%	8	211	-39
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	87	222.368	14,29%	90	241.601	-19.233
Δήμοι	81	220.696	14,18%	82	239.406	-18.710
Κοινοτικά Συμβούλια	6	1.672	0,11%	8	2.195	-523
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	59	662.231	42,56%	59	738.291	-76.060
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος	9	196.988	12,66%	9	231.967	-34.979
Συμβούλια Αποχετεύσεως	50	465.243	29,90%	50	506.324	-41.081
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	60	510.007	32,78%	65	499.451	10.556
Τράπεζες	60	510.007	32,78%	65	499.451	10.556
Σύνολο	3.249	1.555.984	100,00%	3.597	1.649.895	-93.911

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 2, **92,45%** (2021: 93,05%) του συνολικού υπολοίπου δανείων στις 31 Μαρτίου 2022 ήταν Εξυηρητούμενα, ενώ το υπόλοιπο **7,55%** (2021: 6,95%) έχει κατηγοριοποιηθεί από τους εμπλεκόμενους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ως Μη Εξυηρητούμενα.

Από το σύνολο των Μη Εξυηρητούμενων δανείων, ο μεγαλύτερος αριθμός (2022: 1.088 από τα 1.145 ή **95,0%** / 2021: 1.100 από τα 1.163 ή 94,6%), αφορά δάνεια που παραχωρήθηκαν σε Φυσικά Πρόσωπα.

Για τα πιο πάνω δάνεια, οι εξασφαλίσεις που παραχωρήθηκαν κατά τη λήψη του δανείου ήταν ακίνητη περιουσία στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου. Ως εκ τούτου, η οποιαδήποτε καταβολή Κυβερνητικής Εγγύησης για την πιο πάνω κατηγορία δανείων, πέραν από τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν στον Προϋπολογισμό του Κράτους κατά το έτος πληρωμής τους, πιθανώς να δημιουργήσει και μεγάλες ζημιές για την Κυβέρνηση.

Για μείωση των πιο πάνω ζημιών, το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφαση του με Αρ. 88.439 και ημερ. 6/11/2019, ενέκρινε Σχέδιο με βάση το οποίο οι πρωτοφειλότες που διέθεταν στις 31/12/2019, Μη Εξυηρητούμενα δάνεια που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών, μπορούν να διευθετήσουν τα δάνεια τους, είτε με άμεση αποπληρωμή του εναπομείναντος κεφαλαίου του δανείου τους και η Κυβέρνηση να καταβάλει το υπόλοιπο των τόκων/άλλων εξόδων, είτε να προβούν σε αναδιάρθρωση του εναπομείναντος κεφαλαίου και με την σταδιακή αποπληρωμή των αναδιարθρωμένων δανείων τους, η Κυβέρνηση θα καταβάλει τους τόκους/άλλα έξοδα που εκκρεμούσαν κατά την αναδιάρθρωση των Μη Εξυηρητούμενων δανείων.

Στόχος του πιο πάνω Σχεδίου είναι η υποβοήθηση πρωτοφειλητών των Μη Εξυηρητούμενων δανείων για διευθέτηση τους και μετατροπή τους σε βιώσιμα δάνεια.

Πέραν των πιο πάνω, να σημειωθεί ότι από τον πιο πάνω αριθμό Μη Εξυηρητούμενων δανείων, για 366 δάνεια (2021: 376), συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2022 **€42.723.965** (2021: €41.740.464) έχουν κληθεί οι Κυβερνητικές τους Εγγυήσεις, αλλά δεν έχουν πληρωθεί ακόμη, ενώ για άλλα 42 (2021: 43) Μη Εξυηρητούμενα δάνεια, τα οποία είχε κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και έχει πληρωθεί, παραμένει ένα μικρό υπόλοιπο της τάξης του **€94.473** (2021: €89.058).

Ανάλυση κινδύνων

Για υπολογισμό των κινδύνων καταβολής χρημάτων ή/και δημιουργίας ζημιών που πιθανόν να υποστεί η Κυβέρνηση στο μέλλον λόγω της σύνθεσης του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου Κυβερνητικών Εγγυήσεων, λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, όπως:

- ▶ οι κατηγορίες δανείων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων και ο πιστοληπτικός κίνδυνος του κάθε δανείου/δανειολήπτη ξεχωριστά,
- ▶ κατά πόσο υπάρχουν δάνεια των οποίων η Κυβερνητική Εγγύηση έχει κληθεί για πληρωμή,
- ▶ το ύψος των Εξυηρητούμενων / Μη Εξυηρητούμενων δανείων,
- ▶ η απόδοση των αναδιարθρωμένων δανείων,
- ▶ το είδος της Κυβερνητικής Εγγύησης,
- ▶ εξασφαλίσεις που διαθέτουν τα πιο πάνω δάνεια, κλπ.

Έχοντας υπόψη:

- ▶ το ύψος των Μη Εξυηρητούμενων Δανείων (περίπου **€117,43εκ** στις 31 Μαρτίου 2022),
- ▶ το γεγονός ότι από τα πιο πάνω Μη Εξυηρητούμενα Δάνεια, **408** δάνεια συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2022 **€42,82εκ** έχει ήδη κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους,
- ▶ τον κίνδυνο να κληθούν και άλλες Κυβερνητικές Εγγυήσεις Μη Εξυηρητούμενων Δανείων, πέραν από αυτές που έχουν ήδη κληθεί (ειδικά εγγυήσεις δανείων τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό και παραμένουν σε εκκρεμότητα), και

► το γεγονός ότι τα περισσότερα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο της Κυπριακής Εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ),

ο κίνδυνος κατάπτωσης κυβερνητικών εγγυήσεων είναι υπαρκτός αλλά η δημοσιονομική επίπτωση διαχείριση εφόσον σε απόλυτους αριθμούς το συνολικό ύψος της ενδεχόμενης κατάπτωσης είναι μικρός.

Να σημειωθεί ότι, τυχόν εξασφαλίσεις που πιθανόν να διαθέτουν τα δάνεια για τα οποία κλήθηκε ή θα κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση, θα μειώσει τις πιθανές ζημιές της Κυβέρνησης από τις αποπληρωμές των Εγγυήσεων. Το ύψος των τελικών ζημιών θα εξαρτηθεί, τόσο από το καθαρό ποσό ανάκτησης (ποσό ανάκτησης μείον κόστος ανάκτησης) όσο και από το χρονικό διάστημα ανάκτησης των οποιονδήποτε ποσών.

Μέτρα μετριασμού των κινδύνων

Ο κίνδυνος αποπληρωμής υφιστάμενων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (ειδικά για τα δάνεια που έχει κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους και για τα δάνεια τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό) είναι μεγάλος. Σε αυτό το ενδεχόμενο η Κυβέρνηση μπορεί μόνο να μειώσει την όποια πιθανή ζημιά της, μέσω διαδικασιών ανάκτησης των καταβληθέντων ποσών από τους πρωτοφειλότες / εγγυητές του δανείου.

Παρόλο που οι διαδικασίες αυτές είναι και χρονοβόρες και δαπανηρές και ορισμένες φορές η ανάκτηση οφειλών μπορεί να μην είναι η αναμενόμενη, εντούτοις οι διαδικασίες ανάκτησης μπορεί να επιφέρουν κάποια έσοδα που θα μειώσουν τις ζημιές της Κυβέρνησης από την καταβολή Εγγυήσεων που έχουν κληθεί ή που αναμένεται να κληθούν για πληρωμή.

Επίσης, μετριασμό της πιστωτικής έκθεσης της Κυβέρνησης από τα Εγγυημένα, Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, θα επιφέρει και το Σχέδιο που εφαρμόζεται από την Κυβέρνηση για τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών ως επίσης και άλλα Σχέδια τα οποία προωθεί κατά καιρούς. Μέσω των πιο πάνω Σχεδίων, δίδεται η ευχέρεια στους πρωτοφειλότες να καταβάλουν άμεσα ένα μέρος (εναπομείναν κεφάλαιο) του Μη Εξυπηρετούμενου δανείου τους και η Κυβέρνηση να καταβάλει τους τόκους/έξοδα που χρεώθηκαν στο δάνειο (και ως εκ τούτου η Κυβέρνηση μειώνει μελλοντικές αυξημένες ζημιές) ενώ με την αναδιάρθρωση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων μειώνεται ο πιστωτικός κίνδυνος που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση με την παραχώρηση της Εγγύησης (νοουμένου ότι οι πρωτοφειλότες τηρήσουν τις πρόνοιες του αναδιαρθρωμένου δανείου).

Για τις νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται με την νέα πολιτική της Κυβέρνησης από το 2015, ο κίνδυνος πρόκλησης ζημιάς στο μέλλον έχει μειωθεί αφού:

- έχει δημιουργηθεί ένα πιο ορθολογιστικό πλαίσιο διαχείρισης των Κυβερνητικών Εγγυήσεων - οι νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται έχουν μειωθεί στο ελάχιστο αφού αυτές παραχωρούνται στη βάση κριτηρίων,
- οποιαδήποτε αιτήματα παραχώρησης νέων Εγγυήσεων αξιολογούνται, τόσο από οικονομικής άποψης του δανειολήτη όσο και από πλευράς πιστωτικών κινδύνων, προτού εγκριθεί οποιοδήποτε αίτημα, και
- γίνεται πιο επισταμένη και συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Στα πλαίσια αυτά οι απευθείας επαφές με τους δανειολήτες και τα εμπλεκόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

ii. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Εισαγωγικά

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν, είτε απευθείας από την Κυβέρνηση, είτε με κυβερνητικά κεφάλαια μέσω χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά την 31 Δεκεμβρίου 2021 ανήλθαν σε €892.513.743 (2020: €940.944.864) και κατηγοριοποιούνται ως ακολούθως:

	2021	2020
	€ 000	€ 000
Ξένες Κυβερνήσεις (i)	104.068	108.348
Δήμοι (ii)	53.268	55.052
Κοινοτικά Συμβούλια (ii)	1.909	2.053
Συμβούλια Αποχετεύσεως (ii)	10.253	11.506
Οργανισμοί Δημόσιου Δικαίου και Άλλοι Οργανισμοί (iii)	560.470	617.500
Εταιρείες και Άλλοι Ιδιωτικοί Οργανισμοί (iv)	67.139	51.794
Άλλα Παγιοποιημένα Δάνεια λόγω της Τουρκικής Εισβολής (v)	41.740	41.827
Δάνεια Πρώην Δανειστικών Επιτροπών	53.667	52.865
Σύνολο	892.514	940.945

(i) Δάνειο που παραχωρήθηκε στην Ελληνική Κυβέρνηση μέσω του Μηχανισμού Στήριξης της Ελλάδας που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

(ii) Συμφωνίες που υπογράφηκαν μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Δήμων για:

- χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων, και
- ανάκτηση οφειλών που προέκυψαν από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων.

(iii) Συμφωνίες που υπογράφηκαν μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Κοινοτικών Συμβουλίων / Συμβουλίων Αποχετεύσεων για ανάκτηση οφειλών που προέκυψαν από την καταβολή Κυβερνητικών Εγγυήσεων.

(iv) Τα μεγαλύτερα ποσά το 2021 δόθηκαν:

- στον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών - €383,89εκ (2020: €401,99εκ), για υλοποίηση των σκοπών ίδρυσης του (δανειοδότηση σε δικαιούχους πρόσφυγες),
- στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης - €120,56εκ (2020: €126,18εκ), για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής του Κράτους,
- στον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης - €55,74εκ (2020: €59,89εκ), με σκοπό την εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά και Μέτρια Εισοδήματα.

(v) Εταιρείες και Άλλοι Ιδιωτικοί Οργανισμοί

- Δάνεια που προέκυψαν κυρίως από την συμφωνία μεταξύ του Κράτους και Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για παραχώρηση κεφαλαίων ψηλού επιχειρηματικού κινδύνου. Τα δάνεια αυτά δόθηκαν σε ιδιωτικούς οργανισμούς με σκοπό την συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο ανταγωνιστικών κυπριακών επιχειρήσεων του παραγωγικού τομέα.
- Δάνειο ύψους €22,2εκ που παραχωρήθηκε προς την Hermes Airports Ltd στα πλαίσια υποβοήθησης στην ρευστότητα της εταιρίας λόγω της πανδημίας COVID-19.

(vi) Τα παγιοποιημένα δάνεια λόγω τουρκικής εισβολής το 1974, αφορούν κυρίως:

- δάνειο που παραχωρήθηκε στην πρώην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα με σκοπό την αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων σε εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες (€36,53εκ),
- δάνειο προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου που αφορά την αξία των περιουσιακών στοιχείων λιμανιών που είναι κάτω από τουρκική κατοχή (€2,81εκ), και
- δάνειο προς το Συμβούλιο Αποχετεύσεως Λευκωσίας για την κατασκευή αποχετευτικών έργων στην κατεχόμενη Λευκωσία (€2,11εκ).

Κατάσταση Δανείων

(a) Δάνειο προς τον Κεντρικό Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών

Τα πιο κάτω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με έγκριση του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών (ΚΦΙΚΒ), με βάση το Σχέδιο Αποκατάστασης Προπολεμικής Φερεγγυότητας. Τα κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για τον πιο πάνω σκοπό, παραχωρούνται από την Κυβέρνηση προς τον Κεντρικό Φορέα υπό μορφή δανείου και οι αποπληρωμές των δανειοληπτών επιστρέφονται στην Κυβέρνηση μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότητας Κατανομής Βαρών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δανείων αυτών, τόσο σε αριθμό δανείων (2022: 94,33% - 2021: 93,37%) όσο και σε υπόλοιπα (2022: 94,87% - 2021: 94,88%), παραχωρήθηκαν για Σπουδαστικούς σκοπούς (βλ. πιο κάτω Πίνακα).

Κατηγορία δανείων	Δάνεια με κεφάλαια του ΚΦΙΚΒ					
	2022			2021		
	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2022	Υπόλοιπο 31/3/2022 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2022 € 000	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2021	Υπόλοιπο 31/3/2021 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2021 € 000
Σπουδαστικά	18.792	328.157	33.544	19.023	339.593	32.254
Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	515	7.522	3.849	565	7.840	3.550
Για νέα δημιουργημένα ζευγάρια	422	4.555	3.497	586	4.834	3.489
Επαγγελματικά	183	4.508	3.325	190	4.499	3.263
Για Σωματεία και Οργανώσεις	9	1.144	647	10	1.160	597
Σύνολο	19.921	345.886	44.862	20.374	357.926	43.153
Εξυπηρετούμενα ⁴	15.573	249.374	572	15.164	253.865	604
Μη Εξυπηρετούμενα	4.348	96.512	44.290	5.210	104.061	42.549
Σύνολο	19.921	345.886	44.862	20.374	357.926	43.153

⁴ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις. Ως εκ τούτου, δεν κατηγοριοποιούνται ως Μη Εξυπηρετούμενα

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω στοιχεία, στις 31 Μαρτίου 2022, δάνεια με υπόλοιπο €96,51εκ (2021: €104,06εκ) ή ποσοστό 27,90% (2021: 29,07%) έχουν κατηγοριοποιηθεί ως Μη Εξυπηρετούμενα. Από τα δάνεια αυτά, ποσό ύψους €44,29εκ (2021: €42,55εκ) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

Να σημειωθεί ότι η μείωση που παρατηρήθηκε το 2022 στα Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια, τόσο στον αριθμό των δανείων όσο και στο υπόλοιπο τους, οφείλεται στην υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Μη Εξυπηρετούμενων δανείων που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 6/11/2019 (βλέπε παράγραφο για Κυβερνητικές Εγγυήσεις – Κατάσταση δανείων).

(β) Δάνειο προς τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης για υλοποίηση της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης

Στα πλαίσια υλοποίησης της Στεγαστικής Πολιτικής της Κυβέρνησης, η Κυβέρνηση παραχώρησε κεφάλαια στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης για δανειοδότηση σε διάφορες ομάδες δικαιούχων, με βάση συγκεκριμένα στεγαστικά σχέδια. Η αποπληρωμή των πιο πάνω δανείων, επιστρέφεται στην Κυβέρνηση.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων στις 31 Μαρτίου 2022 σε σύγκριση με το 2021 έχει ως ακολούθως:

Κατηγορία δανείων	Δάνεια με Κεφάλαια της Κυβέρνησης					
	2022			2021		
	Αριθμός δανείων 31/3/2022	Υπόλοιπο 31/3/2022 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2022 € 000	Αριθμός δανείων 31/3/2021	Υπόλοιπο 31/3/2021 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2021 € 000
Σε ζευγάρια με χαμηλά και μέτρια εισοδήματα	896	86.360	20.526	920	89.968	18.360
Ζευγαριών σε ακριτικές περιοχές	577	12.910	6.855	661	13.745	6.637
Για Στεγαστικά Σχέδια Κοινοτήτων κάτω των 500 κατοίκων	333	10.718	4.186	373	11.335	3.953
Αναζωογόνησης περιοχής πράσινης γραμμής	196	7.196	3.444	203	7.427	3.231
Για Στεγαστικά Σχέδια Πολυτέκνων	27	200	75	31	1.570	641
Για Στεγαστικά Σχέδια Αναπήρων	12	349	128	13	399	114
Για Στεγαστικά Σχέδια Αγροτικών περιοχών	1	32	24	1	34	23
Σύνολο	2.042	117.765	35.238	2.202	127.478	32.959
Εξυπηρετούμενα ⁵	1.032	45.089	121	1.077	50.250	117
Μη Εξυπηρετούμενα	1.010	72.676	35.117	1.125	74.228	32.842
Σύνολο	2.042	117.765	35.238	2.202	124.478	32.959

⁵ Οι καθυστερημένες δόσεις των Εξυπηρετούμενων δανείων δεν ξεπερνούν τις τρεις (3) δόσεις. Ως εκ τούτου δεν κατηγοριοποιούνται ως Μη Εξυπηρετούμενα

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πιο πάνω Πίνακα, ποσό ύψους €72,68εκ (2021: 74,23εκ) ή ποσοστό 61,71% (2021: 59,63%) του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2022 ήταν Μη Εξυπηρετούμενα.

Να σημειωθεί ότι, από τα πιο πάνω Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια στις 31 Μαρτίου 2022, για 112 δάνεια με υπόλοιπο €59,72εκ (2021: 117 δάνεια – υπόλοιπο €57,22εκ), ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης έχει προχωρήσει σε τερματισμό Συμβολαίων ή/και λήψη δικαστικών μέτρων.

(γ) Δάνειο προς τον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης

Το Δάνειο που παραχωρήθηκε προς τον Κυπριακό Οργανισμό Αναπτύξεως Γης (ΚΟΑΓ), στόχο είχε την αγορά γης, ανέγερση κατοικιών και πώληση τους προς χαμηλά αμειβομένους.

Ο ΚΟΑΓ έχει παραχωρήσει δάνεια χρησιμοποιώντας Κεφάλαια της Κυβέρνησης για εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα (ΣΣΧΑ) το οποίο εγκρίθηκε το 2001. Μετά το 2012 ο ΚΟΑΓ, με οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, τερμάτισε την πώληση κατοικιών/διαμερισμάτων μέσω του Σχεδίου Στέγασης Χαμηλά Αμειβομένων και όσες μονάδες ανεγέρθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ διατέθηκαν σε αριθμό αγοραστών με βάση Σχέδιο Στέγασης Μέτρια Αμειβομένων.

Να σημειωθεί ότι, η κυριότητα των κατοικιών που παραχωρούνται μέσω του ΚΟΑΓ παραμένει στον Οργανισμό μέχρι την πλήρη αποπληρωμή των δανείων.

Ο αριθμός των δανείων που παραχωρήθηκαν σε χαμηλά αμειβομένους και διαθέτουν υπόλοιπο ύψους €44.815.110 (2021: €47.099.890) κατά την 31 Μαρτίου 2022, ανέρχεται σε 734 (2021: 742). Ποσό ύψους €11.016.334 (2021: €10.191.769) αφορά καθυστερημένες δόσεις.

Η κατάσταση των πιο πάνω δανείων κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία είχε ως ακολούθως:

- ▶ Εξυπηρετούμενα: 213 – υπόλοιπο €7.641.351 (2021: €9.987.127),
- ▶ Μη Εξυπηρετούμενα: 521 – υπόλοιπο €37.173.759 (2021: €37.112.763),

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός έχει προχωρήσει σε λήψη δικαστικών μέτρων σε 139 από τα 521 Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια.

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ σε μέτρια αμειβομένους ανέρχονται σε 94 κατά την 31η Μαρτίου 2022 (2021: 94). Το υπόλοιπο των εν λόγω δανείων κατά την προαναφερθείσα ημερομηνία ανήλθε σε €3.863.870 (2021: €4.281.344), εκ των οποίων €197.870 (2021: €163.498) αφορούν καθυστερημένες δόσεις.

Πέραν των πιο πάνω, να σημειωθεί ότι ο ΚΟΑΓ έχει καταβάλει στην Κυβέρνηση όλες τις εκκρεμείς οφειλές του αναφορικά με το πιο πάνω Σχέδιο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2019. Επίσης, προωθείται η υπογραφή Συμφωνίας η οποία θα διέπει τις μελλοντικές οικονομικές υποχρεώσεις των δύο μερών (Κυβέρνησης – ΚΟΑΓ).

Με βάση τα στοιχεία που αναφέρονται πιο πάνω, ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων, ειδικά από τα δάνεια που έχουν δοθεί μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών και του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης είναι ορατός.

Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού Μη Εξυπηρετούμενων δανείων και ειδικά δανείων με μεγάλη χρονική περίοδο καθυστέρησης ως επίσης και η παραπομπή δανείων σε δικαστικές διαδικασίες λόγω μη ανταπόκρισης των πρωτοφειλητών τους, εγκυμονεί κινδύνους απώλειας χρημάτων από την Κυβέρνηση ή/και τελικής ζημιάς προς το Δημόσιο, αφού τα πιο πάνω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με κεφάλαια της Κυβέρνησης και η μη είσπραξη τους θα αποτελέσει μελλοντική ζημιά στο Δημόσιο.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω στοιχεία, ο μεγαλύτερος κίνδυνος απώλειας χρημάτων για την Κυβέρνηση παρουσιάζεται στα δάνεια που παραχωρήθηκαν μέσω Οργανισμών Δημόσιου Δικαίου και άλλους

Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς σε φυσικά πρόσωπα στα πλαίσια διαφόρων πολιτικών της Κυβέρνησης ή/και εφαρμογής νομοθεσιών και η μέχρι σήμερα παρακολούθηση τους από τους εμπλεκόμενους οργανισμούς δεν ήταν η αναμενόμενη.

Επίσης, εξαιρετικά μεγάλος είναι και ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από τα δάνεια που είναι παγιοποιημένα για μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω Τουρκικής Εισβολής

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Οι προαναφερόμενοι κίνδυνοι μπορεί να μετριαστούν με επανασχεδιασμό της πολιτικής της Κυβέρνησης για παραχώρηση νέων δανείων σε φυσικά πρόσωπα μέσω άλλων οργανισμών ή/και τραπεζών και με την στενή και επισταμένη παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων από τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση των δανείων αυτών.

Επίσης, κατά την διάρκεια αναδιρθρώσεων των πιο πάνω δανείων θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για βιώσιμες αναδιρθρώσεις. Νέα δάνεια να δίδονται μόνο μετά από ενδελεχή αξιολόγηση της εξοφλητικής ικανότητας των πρωτοφειλητών και την διασφάλιση της βιωσιμότητας των δανείων και να μην παραχωρούνται δάνεια χωρίς επαρκείς εξασφαλίσεις.

Πέραν των πιο πάνω, η Κυβέρνηση θα πρέπει να ασκεί πιο επισταμένα εποπτικό έλεγχο των οργανισμών που διαχειρίζονται κεφάλαια της Κυβέρνησης, για είσπραξη όσο το δυνατό μεγαλύτερου ποσοστού των καθυστερημένων δόσεων και μη ύπαρξης νέων καθυστερήσεων.

iii. ΑΓΩΓΕΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

Εισαγωγικά

Κατά την 31η Δεκεμβρίου, 2021 εκκρεμούσαν αριθμός δικαστικών αγωγών εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς επίσης και εναντίον των Οντοτήτων Δημοσίου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είτε από υπαλλήλους είτε από τρίτους, το κόστος των οποίων δεν μπορεί να προβλεφθεί. Οι δικαστικές αγωγές αφορούν:

(α) Κεντρική Κυβέρνηση

- ▶ Αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- ▶ Αγωγές τρίτων για οικονομικές απαιτήσεις από συμβόλαια για εκτέλεση κυβερνητικών έργων και συμβόλαια συντήρησης.
- ▶ Αγωγές τρίτων για ατυχήματα/ τραυματισμούς που συνέβησαν και κατά την εκτίμηση των εναγόντων την ευθύνη φέρει η Κυπριακή Δημοκρατία.
- ▶ Αγωγές τρίτων για απαλλοτριώσεις στοιχείων πάγιου ενεργητικού (κυρίως γης) που κατά την εκτίμηση των εναγόντων έχουν υποστεί οικονομική ζημιά είτε αυτή αφορά την εκτιμώμενη αξία της απαλλοτριωθείσας γης ή/και πιθανά διαφυγόντα κέρδη από τη μη χρήση των εν λόγω στοιχείων πάγιου ενεργητικού.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

- ▶ Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- ▶ Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών/ μισθολογικών κλημάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

(γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)

- ▶ Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- ▶ Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών / μισθολογικών κλιμάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

Ανάλυση Κινδύνων

(α) Κεντρική Κυβέρνηση:

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προκύπτουν σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση δικαστηρίου εναντίον της Δημοκρατίας οπότε επιβάλλεται η καταβολή χρηματικών αποζημιώσεων στους ενάγοντες. Σε περίπτωση που οι χρηματικές αποζημιώσεις είναι ψηλές τότε επηρεάζονται αρνητικά τα δημόσια οικονομικά και κατά συνέπεια η μη επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται με όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα.

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι θα προκύψουν κυρίως από δικαστικές αποφάσεις που αφορούν αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, για τα οποία εκκρεμεί η εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και (γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ):

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προέρχονται από τα ΝΠΔΔ και από τις ΑΤΑ και αφορούν είτε αγωγές τρίτων είτε αγωγές υπαλλήλων κατά των οντοτήτων αυτών.

iv. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ

Εισαγωγικά

Η απαλλοτρίωση αφορά αναγκαστική, σύμφωνη με το νόμο και με καθορισμένη αποζημίωση, εξαγορά από το κράτος της ακίνητης περιουσίας κάποιου ιδιοκτήτη, για λόγους δημόσιας ανάγκης ή ωφέλειας. Συνήθως, το κράτος προχωρεί σε απαλλοτριώσεις ιδιωτικής περιουσίας για δημιουργία έργων υποδομών ή για άλλους σκοπούς και καταβάλλει στους ιδιοκτήτες αντίστοιχο χρηματικό αντίτιμο με βάση την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας που απαλλοτριώνεται σε αγοραίες τιμές. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει και ανταλλαγή ιδιωτικής γης με κρατική ισόποσης αξίας.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2021, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, οι συνολικές εκκρεμούσες υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των τόκων) προς τους ιδιοκτήτες γης τους οποίους η γη απαλλοτριώθηκε για υλοποίηση αναπτυξιακών ή άλλων έργων (αρχαιολογικοί χώροι, ανάγκες εθνικής φρουράς) ανερχόταν στα 174 εκ. ευρώ σε σχέση με 192,5 εκ. ευρώ τέλος του 2020, δηλαδή το ύψος του οφειλόμενου ποσού για απαλλοτριώσεις μειώθηκε κατά 9,6% ενώ σε σχέση με το τέλος του 2012 τα οφειλόμενα ποσά για απαλλοτριώσεις μειώθηκαν κατά 66% αφού το οφειλόμενο ποσό ανερχόταν τότε στα €508 εκ. Πρόσθετα, σημειώνεται ότι από τις συνολικές εκκρεμούσες υποχρεώσεις, ποσό ύψους 102,6 εκ. ευρώ ή το 59% έχει συμφωνηθεί και έγινε αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες των υπό απαλλοτρίωση τεμαχίων ενώ το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό ύψους 71,3 εκ. ευρώ ή το 41% δεν έχει γίνει ακόμη αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες.

Για εξόφληση των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης περιλαμβάνεται ετησίως πρόνοια στον Προϋπολογισμό που κυμαίνεται γύρω στα 42 εκ. ευρώ περίπου.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι συνολικές εκκρεμούσες υποχρεώσεις του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης (κεφάλαιο και τόκοι) καθώς και τα καταβληθέντα ποσά για τα έτη 2020-2021. Σημειώνεται ότι, η διαφορά που προκύπτει από το υπόλοιπο έκαστου έτους και των αποπληρωμών αφορά νέες απαλλοτριώσεις γης.

	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2020			Καταβληθέν ποσό εντός το 2020 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2021			Καταβληθέν ποσό εντός το 2021 € εκ.	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2022		
	Μην Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.		Μην Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.		Μην Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Συμφωνηθέντα ποσά € εκ.	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη € εκ.
Σύνολο	79,809	121,258	201,067	33,943	76,459	116,124	192,583	24,806	71,398	102,627	174,025
Κεφάλαιο	51,997	65,969	117,965	24,001	51,228	62,063	113,291	18,878	47,375	51,055	98,430
Τόκος	27,812	55,289	83,102	9,421	25,231	54,061	79,292	5,475	24,023	51,571	75,594
Επαγγελματικά Έξοδα*				521				453			

* Αφορά δικηγορικά και εκτιμητικά έξοδα

Ανάλυση Κινδύνων

Με βάση τα πιο πάνω, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που δημιουργούνται για την Κυπριακή Δημοκρατία είναι οι ακόλουθοι:

- ▶ Οι κάτοχοι της απαλλοτριωθείσας γης οι οποίοι δεν αποδέχθηκαν την προσφορά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας να προσφύγουν στη δικαιοσύνη με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η εκτίμηση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων καθώς και το τελικό ύψος της αποζημίωσης.
- ▶ Περαιτέρω αύξηση του συνολικού οφειλόμενου ποσού των απαλλοτριώσεων λόγω περιορισμένων πιστώσεων που περιλαμβάνονται ετήσια στον προϋπολογισμό για εξόφληση των εν λόγω υποχρεώσεων. Ως αποτέλεσμα, παρατείνεται ο χρόνος αποπληρωμής των υποχρεώσεων και κατά συνέπεια αυξάνεται το κόστος εξυπηρέτησης των οφειλών.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Για μετριασμό του κινδύνου των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες απαλλοτριωθείσας γης και για μείωση της επιβάρυνσης των δημόσιων οικονομικών έχουν ληφθεί τα πιο κάτω μέτρα:

- ▶ Το κράτος επιστρέφει ιδιοκτησίες που απαλλοτριώθηκαν αλλά δεν χρησιμοποιήθηκαν για το σκόπο που είχαν απαλλοτριωθεί. Στις περιπτώσεις αυτές, η Απαλλοτριούσα Αρχή με Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο εξασφαλίζει απόφαση με την οποία οι ιδιοκτησίες αυτές κηρύσσονται ως πλεονάζουσες και επιστρέφονται στους ιδιοκτήτες τους αφού πρώτα καταβάλουν το ποσό που εισέπραξαν ως αποζημίωση.
- ▶ Νέες απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης γίνονται με φειδώ και νοούμενου ότι το έργο είναι ώριμο για υλοποίηση και οι πιστώσεις περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό.

V. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

ι. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

A. Τραπεζικός τομέας

Στα τέλη του 2021, το συνολικό ενεργητικό του τραπεζικού τομέα ανήλθε 66.9 δισ. ευρώ ή 285% του ΑΕΠ σημειώνοντας αύξηση άνω των 8 δισ. ευρώ από το 2020, κυρίως λόγω συμμετοχής τραπεζών σε μακροχρόνιες πράξεις αναχρηματοδότησης με την ΕΚΤ. Όσον αφορά τον καταμερισμό του ενεργητικού, τα δάνεια παραμένουν η μεγαλύτερη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων, στο 53.5% , ενώ η διατήρηση ρευστών διαθεσίμων έχει αυξηθεί σημαντικά από 25% του συνολικού ενεργητικού στα τέλη 2020 στο 36% στα τέλη 2021.

Ο τομέας παραμένει καλά κεφαλαιοποιημένος. Ο δείκτης πρωτοβάθμιων κεφαλαίων CET1 παρέμεινε αμετάβλητος στο 17.7% στα τέλη του 2021 σε σχέση με το 2020, ενώ ο συνολικός δείκτης φερεγγυότητας σημείωσε μικρή βελτίωση στο 20.7% από 20.4% στα τέλη του 2020. Η κερδοφορία παραμένει μία πρόκληση που αντιμετωπίζει ο κυπριακός τραπεζικός τομέας, όπως και σε όλη την Ευρώπη, σε ένα περιβάλλον αυξανόμενων επιτοκίων και μακροοικονομικής αβεβαιότητας. Στο σύνολο, το 2021, όπως και το 2020, ο τραπεζικός τομέας σημείωσε ζημιές κυρίως λόγω σημαντικών προβλήσεων σε δάνεια.

Όσον αφορά τη ρευστότητα, οι κυπριακές τράπεζες συνεχίζουν να διατηρούν σχετικά υψηλά αποθέματα με τον δείκτη κάλυψης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio) και το δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio) να υπερβαίνουν σημαντικά την ελάχιστη κανονιστική απαίτηση. Η ρευστότητα χρηματοδοτείται κυρίως από καταθέσεις, με το μερίδιο άλλων μέσων, όπως ομολόγων, να παραμένει χαμηλό.

Οι καταθέσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα αυξήθηκαν στα €51.5 δισ. τον Δεκέμβριο του 2021, έναντι €48.2 δισ. τον Δεκέμβριο του 2020 εξέλιξη η οποία οφείλεται σε εισροές καταθέσεων από τους εγχώριους καταθέτες κυρίως εταιρειών εκτός του χρηματοοικονομικού τομέα. Το σύνολο δανείων από τις κυπριακές τράπεζες μειώθηκε στα €27.2 δισ. τον Δεκέμβριο του 2021, έναντι €29 δισ. τον Δεκέμβριο του 2020 και €32.3 δισ. τον Δεκέμβριο του 2019, καταδεικνύοντας τη συνεχή προσπάθεια για απομόχλευση στις κυπριακές τράπεζες, κυρίως μέσω πωλήσεων και λογιστικών διαγραφών δανείων.

Τα Μη Εξυηρητούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) συνεχίζουν να σημειώνουν βελτίωση. Σε απόλυτους αριθμούς, τα ΜΕΔ μειώθηκαν το 2021 στα €3 δισ. σε σύγκριση με €5.1 δισ. στα τέλη 2020. Παράλληλα, ο λόγος των προβλήσεων προς ΜΕΔ (δείκτης κάλυψης) παρουσίασε μείωση στο 48.5% στο τέλος Δεκεμβρίου του 2021, σε σύγκριση με 49.8% τον Δεκέμβριο του 2020.

Ορισμένοι δείκτες που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση του τραπεζικού τομέα ή σχετίζονται ευρύτερα με αυτόν, παρουσιάζονται πιο κάτω:

Δείκτες	2017	2018	2019	2020	2021
Σύνολο υποχρεώσεων του τραπεζικού τομέα €εκ.	€62,070	€55,402	€53,438	€54,430	€62,773
Υποχρεώσεις επί του ΑΕΠ	310%	262%	244%	261%	268%
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (%)	16.3%	17.5%	19.9%	20.4%	20.7%
Καταθέσεις πελατών €εκ.	€49,402	€47,864	€48,735	€48,213	€51,532
Δάνεια €εκ.	€49,218	€34,085	€32,307	€29,038	€27,210
Καταθέσεις προς Δάνεια (%)	100%	140%	151%	166%	189%
Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) €εκ.	€20,902	€10,386	€9,056	€5,136	€2,985
ΜΕΔ ως % των συνολικών δανείων	42.5%	30.5%	28%	17.7%	11.0%
Επέκταση χρέους ιδιωτικού τομέα (εξαιρουμένων Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού), (%)	-2.1%	-1.52%	-8.06%	-3.82%	0.18%
Επέκταση τιμών οικιστικών ακινήτων	1.5%	1.5%	2.2%	0.8%	2.6%

Β. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ)

Η Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ), συστάθηκε το 2018 και αδειοδοτήθηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ως εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων για τη διαχείριση των δανείων ύψους €7.2 δισ. (€6.7 δισ. μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και €0.5 δισ. εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο) και χαρτοφυλάκιο ακινήτων ύψους περίπου €0.67 δισ. από τον ισολογισμό της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ). Το ύψος των δανείων υπό διαχείριση στις 30/6/2022 διαμορφώθηκε στα €6.3 δισ. (€5.7 δισ. μη εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο και €0.6 δισ. εξυπηρετούμενο χαρτοφυλάκιο) και των ακινήτων υπό διαχείριση στα €0.6 δισ.

Το 2019, η ΚΕΔΙΠΕΣ άρχισε τις αποπληρωμές της κρατικής ενίσχυσης ύψους €3.5 δισ., που παραχωρήθηκε στην ΣΚΤ τον Ιούνιο του 2018 και η οποία έτυχε της έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνολικά, μέχρι 30/6/2022, έχει καταβληθεί το ποσό των €740 εκ.. Παράλληλα, η αποπληρωμή της κρατικής βοήθειας θα γίνει και μέσω της παραχώρησης ακινήτων στο κράτος των οποίων η αξία ανέρχεται περίπου στα €135 εκ. καθώς και μέσω της παραχώρησης άλλων περιουσιακών στοιχείων, μικρότερης αξίας. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2023. Το επιχειρηματικό σχέδιο της ΚΕΔΙΠΕΣ επεκτείνεται ως το 2028 και προβλέπει σταδιακή αποπληρωμή της εναπομένουσας κρατικής ενίσχυσης.

Κεφαλαιαγορά

Εντός του 2021, ο κλάδος παρουσίασε σταθερή πορεία με τις εποπτευόμενες οντότητες από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να ανέρχονται στις 31/12/2021 σε 806, σε σύγκριση με 788 στις 31/12/2020. Οι Κυπριακές Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών ανήλθαν σε 243 στις 31/12/2021, σε σύγκριση με 242, που ήταν στο τέλος του 2020.

Ο τομέας των συλλογικών επενδυτικών ταμείων επίσης παρουσίασε αύξηση με τα στοιχεία ενεργητικού υπό διαχείριση να φτάνουν περίπου τα €11.6 δισ. για το 2021, σε σύγκριση με €8.6 δισ. στα τέλη 2019, ενώ εποπτεύονται 310 Εταιρείες Διαχείρισης Συλλογικών Επενδύσεων και Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων (εκ των οποίων 224 ενεργοί), σε σχέση με 283 Εταιρείες Διαχείρισης Συλλογικών Επενδύσεων και Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων το 2020 (εκ των οποίων 197 ενεργοί).

Ασφαλιστικός τομέας

Κατά την 31/12/2021, λειτούργησαν 33 ασφαλιστικοί / αντασφαλιστικοί οργανισμοί εγγεγραμμένοι στην Κύπρο, υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών. Το συνολικό ποσό των παραχθέντων ασφαλίσεων κατά το 2021 ανήλθε στο ποσό των €1.124 δισ. (924 εκ. στη Κύπρο και €179 εκ. εκτός Κύπρου), σε σχέση με €1.04 δισ κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2020 (878 εκ. στην Κύπρο και €158 εκ. εκτός Κύπρου). Τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία των εν λόγω εταιρειών παρέμειναν σταθερά στα €4.3 δισ. από τα τέλη του 2020 μέχρι τα τέλη 2021. Ο σταθμισμένος μέσος όρος για τον Δείκτη Κάλυψης Φερεγγυότητας (Solvency Coverage Ratio), για το σύνολο του ασφαλιστικού τομέα ανήλθε στο 297,2% στις 31 Δεκεμβρίου 2021, σε σχέση με 291,8% στις 31 Δεκεμβρίου 2020.

Χρηματοοικονομική κατάσταση των νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων

Το χρέος του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα περιορίστηκε στο 177% του ΑΕΠ στο τέλος 2021, καταγράφοντας μείωση από το 192% του ΑΕΠ που ήταν στο τέλος του 2020. Η μείωση του ιδιωτικού χρέους προς το ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στην σημαντική αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ.

Το χρέος των νοικοκυριών μειώθηκε στο 85,8% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2021, σε σύγκριση με 90,7% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Το χρέος των Μη Χρηματοοικονομικών Εταιρειών (ΜΧΕ), ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε στο 92,4% στις 31 Δεκεμβρίου 2021, έναντι 102,3% στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Σημειώνεται ότι, το χρέος των ΜΧΕ ως προς το ΑΕΠ παρουσιάζεται κατόπιν εξαίρεσης των δανείων των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού (ΟΕΣ) (κυρίως πλοιοκτήτριες ΟΕΣ), οι οποίες ταξινομούνται ως κάτοικοι Κύπρου, παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους δεν έχουν σχέση με την εγχώρια οικονομία. Σημειώνεται ότι ο δανεισμός των ΟΕΣ είναι εξωτερικός ή εξασφαλισμένος με καταθέσεις, και ως εκ τούτου τυχόν σχετικοί κίνδυνοι δεν διασυνδέονται άμεσα με την κυπριακή οικονομία.

Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών είναι θετική εφόσον τα στοιχεία ενεργητικού υπερβαίνουν τα στοιχεία παθητικού. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών αυξήθηκε οριακά στο 142,1% του ΑΕΠ στις 31 Δεκεμβρίου 2021, σε σύγκριση με 141,6 % στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των ΜΧΕ προς το ΑΕΠ είναι αρνητική, παρουσιάζοντας όμως μικρή βελτίωση στο 137,3% στις 31 Δεκεμβρίου 2021 σε σύγκριση με 146,5% στις 31 Δεκεμβρίου 2020.

Ανάλυση Κινδύνων

Α. Τραπεζικός τομέας

Ο σημαντικότερος κίνδυνος για το κυπριακό τραπεζικό σύστημα παραμένουν τα ΜΕΔ αν και το μέγεθος του προβλήματος είναι διαφορετικό σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Με τη σειρά της, η χαμηλή ποιότητα ενεργητικού ασκεί την μεγαλύτερη πίεση στην κερδοφορία των τραπεζών λόγω της δημιουργίας προβλέψεων. Είναι γεγονός ότι, τα τελευταία έτη η διακύμανση της κερδοφορίας σχετίστηκε άμεσα με το ύψος των απαιτούμενων προβλέψεων.

Ευρύτερα, η ύπαρξη ψηλού ιδιωτικού χρέους, επηρεάζει αρνητικά την παροχή νέων δανείων προς την οικονομία και ως επακόλουθο την αύξηση του ΑΕΠ και της κερδοφορίας των τραπεζών, με αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια φορολογικά έσοδα.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme) της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ)

Η συμφωνία μεταξύ της ΣΚΤ και της Ελληνικής Τράπεζας, περιλάμβανε τη δημιουργία ενός Προγράμματος Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Protection Scheme - APS) στο οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία συμμετέχει ως εγγυητής των υποχρεώσεων που δυνατόν να προκύψουν. Δάνεια συμβατικής αξίας €2.61 δισ. ή εύλογης αξίας €2.30 δισ. καλύπτονταν από το πρόγραμμα κατά την έναρξή του τον Σεπτέμβριο 2018. Μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2021 το συμβατικό υπόλοιπο των δανείων κάτω από το πρόγραμμα έχει μειωθεί στα €1.74 δισ. ή κατά 33%. Το ποσό εγγύησης ανέρχεται σε €1.39 δισ. μειωμένο κατά 39% από την έναρξη του σχεδίου. Η μείωση οφείλεται στις αποπληρωμές αλλά και σε απόσυρση δανείων μετά από άσκηση σχετικού δικαιώματος της Ελληνικής Τράπεζας.

Η Ελληνική Τράπεζα έχει υποβάλει μέχρι τον Ιούλιο του 2022 δώδεκα απαιτήσεις στην ΚΕΔΙΠΕΣ σε σχέση με το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων ύψους €106 εκ. περίπου, οι οποίες καλύπτουν την περίοδο Σεπτέμβρη 2018 με Μάρτιο 2022. Η ΚΕΔΙΠΕΣ έχει προβεί μέχρι σήμερα σε 4 πληρωμές ύψους €78 εκ. έναντι των απαιτήσεων της Ελληνικής Τράπεζας για την περίοδο μέχρι 31 Μαρτίου 2022. Τα δυο μέρη βρίσκονται σε διαδικασία διαβούλευσης για επιβεβαίωση του υπόλοιπου ποσού των απαιτήσεων.

Η ΚΕΔΙΠΕΣ είναι σήμερα σε θέση να αποπληρώσει και τις υπόλοιπες απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας και ως εκ τούτου δεν απορρέει δημοσιονομικός κίνδυνος από αυτές. Η ΚΕΔΙΠΕΣ διατηρεί επαρκές ταμειακό απόθεμα σε σχέση με το μη εξοφληθέν υπόλοιπο της απαίτησης. Περαιτέρω, με βάση το πιο πρόσφατο επιχειρηματικό πλάνο η ΚΕΔΙΠΕΣ θα είναι σε θέση να καλύψει τις απαιτήσεις της Ελληνικής Τράπεζας κάτω από το Πρόγραμμα Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων και επιπρόσθετα να πραγματοποιεί σημαντικές πληρωμές προς το Κράτος.

Ως εκ τούτου υπό κανονικές συνθήκες δεν αναμένεται η ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης. Παράγοντες κινδύνου για ενδεχόμενη ενεργοποίηση της κρατικής εγγύησης είναι μεταξύ άλλων η ραγδαία επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών, απρόβλεπτα γεγονότα λειτουργικού κινδύνου ή ύπαρξη σημαντικών ζημιών για την Ελληνική Τράπεζα για παράδειγμα από πώληση μεγάλων χαρτοφυλακίων και από συνεχόμενες νομοθετικές αναστολές των διαδικασιών εκποίησης ακινήτων.

Κεφαλαιαγορά

Οι κίνδυνοι που πηγάζουν από την Κεφαλαιαγορά, εντοπίζονται κυρίως στο ενδεχόμενο αφερεγγυότητας ή έλλειψης ρευστότητας ΕΠΕΥ και συνεπακόλουθης ζημίας προς τους επενδυτές επηρεάζοντας τα συμφέροντα εγχώριων και ξένων επενδυτών και ευρύτερα τις προσπάθειες περαιτέρω ανάπτυξης της Κύπρου ως χρηματοοικονομικό κέντρο. Οι άμεσοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι από την κεφαλαιαγορά αξιολογούνται ως χαμηλοί.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Οι ασφαλιστικές εταιρείες λειτουργούν από την 1η Ιανουαρίου 2016 στο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της Φερεγγυότητας II, το οποίο υποχρεώνει τις ασφαλιστικές εταιρείες να γίνουν πιο ισχυρές και ανθεκτικές σε οικονομικά σοκ.

Σε σχέση με ασφαλιστικές υπηρεσίες, στην Κύπρο αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν υπάρχουν σχετικές Οδηγίες για συστήματα αποζημίωσης για τις υπηρεσίες αυτές. Εν πάση περιπτώσει, ο άμεσος δημοσιονομικός κίνδυνος από τον ασφαλιστικό τομέα αξιολογείται ως χαμηλός.

Αναφέρεται ότι στην Κύπρο λειτουργεί το Ταμείο Ασφάλισης Μηχανοκίνητων Οχημάτων (Motor Insurance Fund), το οποίο καλύπτει τον τομέα των υποχρεωτικών ασφαλειών μηχανοκινήτων οχημάτων, δηλαδή τις υποχρεώσεις έναντι τρίτου (third party liabilities).

Όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά ταμεία, που λειτουργούν ως επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (IORP), η πλειοψηφία τους είναι καθορισμένων εισφορών. Συνεπώς, οι όποιες απώλειες βαρύνουν αποκλειστικά τα μέλη των ταμείων. Όσον αφορά τα ταμεία καθορισμένων παροχών, τα οποία είναι πολύ λιγότερα σε αριθμό, αυτά αφορούν σχεδόν εξ ολοκλήρου Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Τα συνταξιοδοτικά ταμεία Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και δήμων παρουσιάζουν σημαντικά αναλογιστικά ελλείμματα τα οποία, ενδεχομένως, εάν δεν διορθωθούν μακροχρόνια να έχουν δημοσιονομικό αντίκτυπο.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

A. Τραπεζικός τομέας

Η αρχιτεκτονική της τραπεζικής ένωσης

Μετά το μεγάλο κόστος στα κράτη και στους φορολογούμενους από την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009, στην Ευρωζώνη αποφασίστηκε η ανοικοδόμηση της τραπεζικής ένωσης με κύριο γνώμονα την αποκοπή του συνδυετικού κρίκου μεταξύ τραπεζών και κρατών.

Η προληπτική εποπτεία από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό αποτελεί τον πρώτο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης. Μέσω ετήσιων εποπτικών κύκλων, οι τράπεζες καθλούνται όπως έγκαιρα κτίσουν ίδια κεφάλαια που να αντικατοπτρίζουν το μέγεθός τους, τη φάση του οικονομικού κύκλου και άλλους παράγοντες κινδύνου, ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσουν οι ίδιες – χωρίς κρατική στήριξη- ενδεχόμενες ζημιές.

Στον δεύτερο πυλώνα της τραπεζικής ένωσης, βρίσκεται ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης με συγκεκριμένους κανόνες χειρισμού εάν συστημικό τραπεζικό ίδρυμα κριθεί ότι βρίσκεται σε πτώχευση ή ενδέχεται να πτωχεύσει. Σύμφωνα με το πλαίσιο εξυγίανσης, ακολουθείται συντεταγμένο σχέδιο ώστε οι ζημιές να απορροφηθούν από μετόχους και ομολογιούχους και η τράπεζα να συνεχίσει να παρέχει τις σημαντικές λειτουργίες της προς διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας.

Ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από το Πανευρωπαϊκό Σύστημα Καταθέσεων, το οποίο δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Κατά τα τελευταία έτη, διενεργούνται συζητήσεις με στόχο τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Προστασίας Καταθέσεων (European Deposit Insurance System, "EDIS"), με εξ'ολοκλήρου συνεισφορές από τον τραπεζικό τομέα, το οποίο, στο μακρύτερο μέλλον, θα βοηθήσει περαιτέρω στην απάμβλυνση των επιπτώσεων μιας ενδεχόμενης μελλοντικής τραπεζικής κρίσης στην οικονομία και στα δημόσια οικονομικά.

Μέχρι την υλοποίηση ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος καταθέσεων παραμένουν ενεργά τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων.

Το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΕΚ) αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα η οποία συστάθηκε και λειτουργεί στην Κυπριακή Δημοκρατία από το 2010. Μέλη του ΣΕΚ είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν συσταθεί στην Κύπρο, περιλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων τους που λειτουργούν σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποκαταστημάτων στην Κύπρο ξένων τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα υποκαταστήματα τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκονται στην Κύπρο, καλύπτονται από τα αντίστοιχα συστήματα εγγύησης καταθέσεων των χωρών τους. Το ΣΕΚ ενεργοποιείται εφόσον διαπιστωθεί ότι συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα που είναι μέλος του, αδυνατεί να αποπληρώσει τους καταθέτες του. Το ανώτατο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται ανά καταθέτη ανά αδειοδοτημένο πιστωτικό ίδρυμα, ανέρχεται σε €100.000. Κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης ενός καταθέτη, τα ποσά των υπάρχουσών καταθέσεων συμψηφίζονται με οποιαδήποτε υπόλοιπα δανείων ή άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων που έχουν παραχωρηθεί από το καλυπτόμενο ίδρυμα στον καταθέτη καθώς και με οποιαδήποτε ποσά που αποτελούν

ανταπαίτηση του καλυπτόμενου ιδρύματος και για τα οποία το καλυπτόμενο ίδρυμα έχει το δικαίωμα συμψηφισμού. Σημειώνεται ότι το ΣΕΚ στην Κύπρο ενεργοποιήθηκε επιτυχώς για την αποζημίωση των εγγυημένων καταθέσεων στην FBME Bank Ltd – Cyprus Branch (2016-2018).

Το ΣΕΚ πρέπει να συσσωρεύσει μέχρι τον Ιούλιο του 2024, μέσω συνεισφορών των πιστωτικών ιδρυμάτων - μέλη του ΣΕΚ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0.8% των καλυπτόμενων καταθέσεων. Οι συνεισφορές μέχρι στιγμής είναι εντός του χρονοδιαγράμματος για την επίτευξη του στόχου.

Δεδομένης της πιο πάνω αρχιτεκτονικής της τραπεζικής ένωσης, μέσω της ενεργής προληπτικής διατήρησης κεφαλαίων, της διάσωσης με ίδια μέσα και του αποθεματικού του ΣΕΚ, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι για ένα κράτος είναι σημαντικά μειωμένοι.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Επενδυτικές υπηρεσίες και Ταμεία Αποζημίωσης Επενδυτών (ΤΑΕ)

Στην Κύπρο, λειτουργούν δύο ταμεία αποζημίωσης των επενδυτών, ήτοι το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών ΕΠΕΥ (ΤΑΕ Πελατών ΕΠΕΥ) και το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών Τραπεζών (ΤΑΕ Πελατών Τραπεζών).

Ο σκοπός αυτών των ΤΑΕ είναι η εξασφάλιση των απαιτήσεων των καλυπτόμενων πελατών έναντι των μελών του ΤΑΕ με την καταβολή αποζημιώσεων, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Το μέγιστο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους επιλέξιμους πελάτες είναι 20.000 ευρώ. Η εν λόγω κάλυψη ισχύει για το συνολικό ποσό των απαιτήσεων από τον αιτούντα έναντι ενός μέλους του ΤΑΕ, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα και τον τόπο παροχής της υπηρεσίας.

Οι επιχειρήσεις επενδύσεων και οι τράπεζες, πληρώνουν ετήσια εισφορά στο αντίστοιχο ΤΑΕ, η οποία έχει ως ανώτατο όριο σφραγιστικής συνεισφοράς το 0.5% των επιλέξιμων κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων. Τα μέλη των Ταμείων, μπορεί να κληθούν να καταβάλουν και έκτακτη συμπληρωματική εισφορά για την κάλυψη των απαιτήσεων από τους πελάτες συγκεκριμένου μέλους, εάν προκύψει τέτοια ανάγκη.

Με βάση τις διατάξεις της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας και του εθνικού δικαίου, τα παραπάνω ταμεία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τα μέλη τους. Ως εκ τούτου, το κράτος δεν φέρει καμία ευθύνη για την αποζημίωση των επενδυτών.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Έχουν τροχοδρομηθεί διαδικασίες για την ενίσχυση των πόρων και της εποπτείας του ασφαλιστικού τομέα και του τομέα ταμείων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών. Συγκεκριμένα, μέσω προνοιών του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο κλάδος του Εφόρου Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ) και η Υπηρεσία Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών (ΥΕΑΕ) θα ενισχυθούν με πρόσθετο προσωπικό, μέρος του οποίου έχει ήδη τοποθετηθεί στις υπηρεσίες αυτές. Επιπλέον, τόσο ο Κλάδος ΙΕΣΠ όσο και η ΥΕΑΕ εργάζονται για την ενίσχυση των δομών διακυβέρνησης των εποπτευόμενων οντοτήτων, ενώ ο Έφορος ΙΕΣΠ, λαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση του πλαισίου εποπτείας των ιδρυμάτων αυτών, με βάση την Ευρωπαϊκή Οδηγία IORP II (2016/2341), που μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο μέσω του περί της Ίδρυσης, των Δραστηριοτήτων και της Εποπτείας των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών Νόμου (Ν. 10(Ι)/2020).

Η εφαρμογή τέτοιων πολιτικών ενισχύσει το περιβάλλον ελέγχου των εποπτευόμενων και, ευρύτερα, τη χρηματοοικονομική σταθερότητα.

ii. ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Εισαγωγικά

Στις Οντότητες Δημοσίου Δικαίου (ΟΔΔ), μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται με βάση τη νομική τους μορφή:

- ▶ σαράντα δύο (42) Δημόσιοι Οργανισμοί με νομική μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)
- ▶ πέντε (5) Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΙΕΠΕ)
- ▶ τέσσερα (4) Ιδρύματα (εγγεγραμμένα με βάση τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο) και
- ▶ ένα (1) Καταπίστευμα

Το μέγεθος της κάθε οντότητας, ο αριθμός του προσωπικού της όπως και το ύψος του προϋπολογισμού της ποικίλουν ανάλογα με το μέγεθος, το σκοπό/ δραστηριότητα των ΟΔΔ, κλπ. Οι λειτουργίες των οντοτήτων αυτών βασίζονται και ρυθμίζονται με βάση σχετικές νομοθεσίες και καλύπτουν τα πιο κάτω:

- (α) την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών κοινής ωφελείας όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό και οι αποχετεύσεις,
- (β) την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών όπως για παράδειγμα η προώθηση της εκπαίδευσης, ο πολιτισμός, η στέγαση, ο αθλητισμός και ο τουρισμός, και
- (γ) Ρυθμιστικές Αρχές.

A. Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

Σύμφωνα με τη φύση των εργασιών τους τα σαράντα δύο (42) ΝΠΔΔ έχουν διαχωριστεί σε τέσσερις υποκατηγορίες:

- α. Οργανισμοί που ασκούν εμπορική δραστηριότητα,
- β. Οργανισμοί που εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική,
- γ. Ρυθμιστικές Αρχές και
- δ. Ακαδημαϊκά Ιδρύματα.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από ΝΠΔΔ και με βάση τις ελεγμένες ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις τους για το 2021 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν.

Ο Πίνακας 1α για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του κάθε Οργανισμού. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Σε γενικές γραμμές, τα 39 από τα 42 ΝΠΔΔ (εξαιρουμένων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων), απασχολούν περίπου 9.737 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό εσόδων (μη συμπεριλαμβανομένης της Κρατικής χορηγίας) και δαπανών γύρω στα €3,3 δις και €3,6 δις αντίστοιχα. Ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων σε οργανισμό είναι 2,827 στον ΟΚΥνηΥ.

Εκ των 39, τα 15 ΝΠΔΔ με την πιο μεγάλη κρατική εισφορά λαμβάνουν συνολικά χορηγία ύψους €246,1 εκ.. Η μεγαλύτερη χορηγίες του Κράτους είναι προς τις Σχολικές Εφορείες και τον ΟΚΥΠΥ και είναι ύψους €85.2 εκ. και €48.4 εκ. αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, το κράτος παραχώρησε διαχρονικά σε αυτούς τους 39 Οργανισμούς κρατικές εγγυήσεις ύψους €837.6 εκ. περίπου εκ των οποίων η μεγαλύτερη είναι προς την ΑΗΚ και φτάνει τα €196.4 εκ..

Περαιτέρω σημειώνεται ότι, οι επτά (7) ΔΟ με ρυθμιστικές αρμοδιότητες, χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους ως επί το πλείστον από τέλη που χρεώνουν τους ρυθμιζόμενους με εξαίρεση την Εθνική Αρχή Παιγνίων και Εποπτείας Καζίνο (ΕΑΠΕΚ) η οποία λαμβάνει κρατική χορηγία για κάλυψη μέρους των λειτουργικών τους δαπανών.

(α) ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁷

	*Καθαρές Μεταβιβάσεις (€ εκ.) ⁷	*Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικών Χρημίων (€ εκ.) ⁷	*Κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (ΕΒΠΤΔΑ) (€ εκ.) ⁷	*Μισθολόγιο (€ εκ.) ⁷	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	*Πηρωβιβάσεις Συντάξεις (€ εκ.) ⁷	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.) ⁷	*Τακτικές/Διοικητικές δαπάνες για το 2021 (€ εκ.) ⁷	*Σύνολο Δαπανών για το 2021 (€ εκ.) ⁷	*Καθαρό χρέος (€ εκ.) ⁷	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.) ⁷	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.) ⁷	*Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.) ⁷
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	845,7	35,5	108,6	2,120	251	2,204,2	866,9	978,3	-83,0	512,0	705,0	194,6
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	32,7	17,6	7,2	151	3,3	333,2	14,9	16,7	-	5,8	29,2	-
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-18,6	386,4	132,6	112,0	2,265	-	1,047,5	308,6	395,7	-	94,5	365,0	-
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	5,8	0,2	0,1	2,8	49	0,0	21,9	3,9	5,3	2,8	0,3	0,0	0,0
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΣΗΡΕΣΗ	1,8	0,3	-	1,3	39	0,1	1,0	0,5	1,9	-	0,2	6,4	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΗΣ	-	1,4	6,1	1,5	34	0,2	99,2	1,9	5,0	273	0,8	59,8	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	0,0	0,3	-	0,4	13	0,3	0,4	0,4	0,9	-	0,2	0,0	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	-	21,3	13,3	4,2	91	0,4	304,5	8,2	8,6	-	10,5	20,3	-
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	32,3	1,6	8,6	14,3	359	7,0	13,7	25,2	26,2	0,0	10,4	107,0	0,0
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ ΝΑΪΑΣ	-	4,3	2,9	0,4	-	0,0	28,2	1,0	3,5	16,3	1,3	18,6	19,8
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	0,9	12,5	13,3	2,3	64	0,1	195,2	4,6	8,0	88,4	19,1	138,9	113,9
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ - ΔΙΑΒΟΥΝΤΑΣ	1,2	29,6	19,6	2,8	73	0,1	495,0	11,9	21,6	52,3	12,2	110,9	117,5
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	3,5	29,0	23,2	3,3	77	0,3	236,4	13,8	14,5	120,5	22,5	124,3	130,1
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ	-	5,2	3,7	0,6	15	-	81,7	2,2	4,8	32,7	4,0	41,2	75,0
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	0,4	11,4	5,7	1,4	34	-	151,3	2,8	2,8	45,0	14,7	44,2	51,0
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ	-	13,6	0,0	0,5	76	0,4	6,4	0,4	0,9	-	0,0	0,0	5,1
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΎΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	171	6,3	2,5	75	0,4	21,7	1,8	4,5	-	5,8	16,4	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΎΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	28,8	6,7	3,8	82	0,7	48,8	21,8	23,1	-	32,5	9,7	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΎΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	29,6	4,8	5,6	132	-	261	9,5	10,2	-	11,8	21,0	-
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	3,8	-1,2	3,3	63	0,0	19,8	1,8	5,2	-7,6	4,8	7,4	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΟΚΥΠΥ)	48,4	34,78	-	86,1	2,827	-	263,9	472,8	498,7	-	20,0	0,0	-
ΣΥΝΟΛΟ	43,4	1,821,0	290,3	350,5	8,280,0	31,3	5,588,4	1,769,9	2,010,2	294,7	809,0	1,718,3	706,9

⁷ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι παρά ποσά μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	"Κρατική Χορηγία / Σύνολο Εσόδων %"	"Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %"	Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Υποχρεώσεις /Ενεργητικό
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	11.10	1.16	0.55
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	43.11	30.79	0.11
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	28.30	4.25	0.44
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	96.63	52.06	3.66	0.01
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	85.26	70.71	4.43	6.68
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΓΗΣ	-	30.68	62.25	0.61
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	10.70	50.40	1.35	0.45
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	12.22	17.26	11.05	0.08
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	-	48.65	13.38	0.10
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	95.28	54.58	0.52	8.57
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ	-	12.15	9.03	0.70
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	6.52	28.92	2.96	0.81
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ - ΑΜΑΘΟΥΝΤΑΣ	3.77	12.73	7.95	0.25
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	10.76	22.74	2.11	0.62
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ	-	12.76	0.40	0.99
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	3.45	48.02	3.24	0.39
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ	-	52.94	-	0.00
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	55.64	3.38	1.02
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	16.43	0.97	0.87
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	54.90	1.34	1.26
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	63.43	2.47	0.62

* Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

(β) ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΠίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁸

	Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων και αποβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, υπαλλήλοι)	Πληρωτέες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/Διοικητικές δαπάνες για το 2021	Σύνολο Δαπανών για το 2021	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μικροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.)
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	35.6	14.7	4.5	85	0.6	95.3	7.5	25.9	-	0.8	32.5	-
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	2.6	0.0	-	0.7	18	-	0.4	0.0	0.7	-	0.0	0.0	-
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	14.4	4.4	0.4	1.2	31	0.1	119.2	1.6	1.6	351.3	78.0	312.4	125.2
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	-	1.4	6.1	1.5	34	0.2	99.2	1.9	5.0	27.3	0.8	59.8	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	41.4	2.1	14.3	6.5	246	0.3	81.0	26.5	41.4	-	2.0	10.3	5.5
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	-	18.3	37.8	0.1	3	-	139.9	11.6	11.6	-3.1	2.8	11.6	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	2.7	1,322.9	-99.3	4.2	99	0.0	656.7	1,366.6	1,366.4	0.0	281.3	13.7	0.0
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΩΜΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	3.3	3.6	-0.3	1.3	33	-	10.9	5.1	9.8	-	0.5	1.7	-
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ	85.2	3.2	-	43.6	-	-	0.0	45.6	46.5	-	0.0	0.0	-
ΤΑΜΕΙΟ ΘΡΑΣ	6.0	3.8	0.9	6.5	218	0.1	14.5	8.9	8.9	-	0.0	0.0	-
ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	7.6	4.6	-	-	-	-	6.3	10.9	10.9	-	3.4	0.0	-
ΣΥΝΟΛΟ	148.8	1,399.9	34.7	72.1	761.0	1.3	1,223.3	1,486.2	1,530.6	375.5	369.6	442.0	130.7

⁸ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι παρά πολλαπλασιασμού και μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες Υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιοριστικά Στοιχεία
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	17.37	68.27	0.35
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	99.61	98.81	-	0.00
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	76.79	75.81	1.53	3.28
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	-	30.68	62.25	0.61
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	95.17	20.53	4.80	0.15
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	-	1.09	8.11	0.10
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	0.20	0.31	2.28	0.45
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	47.94	12.83	16.39	0.21
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ	96.42	93.92	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	61.08	72.73	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	62.39	-	1.83	-

* Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

(Υ) ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣΠίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία⁹

	Υψος Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)	*Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)*	*Μισθολόγιο (€ εκ.)*	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	*Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)*	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)*	*Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2021 (€ εκ.)*	* Σύνολο Δαπανών για το 2021 (€ εκ.)*	*Καθαρό χρέος (€ εκ.)*	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.)*
ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΗΛΕΘΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	1,8	1,3	-	-	3,6	0,3	1,5	-	-	-	-
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ	-	4,4	2,0	33	0,0	21,1	0,3	2,5	-	14,2	0,0	-
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	4,3	3,8	53	-	9,5	5,2	5,2	-	5,0	0,4	-
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΑΓΓΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΖΙΝΟΥ (ΕΑΠΕΚ)	2,0	-	1,0	36	-	1,2	0,6	1,7	-	0,1	0,0	-
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ	-	14,3	0,5	28	-	14,8	11,8	11,8	-	6,2	0,0	-
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	8,5	6,1	153	-	31,4	9,2	9,2	-	22,2	1,4	-
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	0,0	0,0	1,3	34	0,0	11,6	0,8	2,2	-	2,4	2,6	-
ΣΥΝΟΛΟ	2,0	33,3	16,0	337,0	0,1	93,2	28,1	34,0	0,0	50,1	4,5	0,0

⁹ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείψει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περισυσιακά στοιχεία
ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	80.82	-	-
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ	-	81.35	1.47	0.68
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	74.00	1.79	0.57
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΑΙΓΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΖΙΝΟΥ	-	61.67	21.58	0.04
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ	-	4.31	2.31	0.42
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	66.55	1.31	0.75
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	24.51	57.87	3.17	0.44

* Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

(δ) ΚΡΑΤΙΚΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Μέρος των ΝΠΔΔ αποτελούν και τα τρία (3) δημόσια πανεπιστήμια στα οποία το 2021 παραχωρήθηκε κρατική χορηγία ύψους €144 εκ. περίπου για κάλυψη λειτουργικών δαπανών. Εργοδοτούν 2931 υπαλλήλους και το ύψος του προϋπολογισμού τους για 2021 ανέρχεται στα €160,5 εκ., εκ των οποίων το 90% περίπου χρηματοδοτείται από κρατικές χορηγίες.

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹⁰

	Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	*Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)*	*Μισθολόγιο (€ εκ.)*	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρμησθρα)	*Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)*	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)*	*Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2021 (€ εκ.)*	* Σύνολο Δαπανών για το 2021 (€ εκ.)*	*Καθαρό χρέος (€ εκ.)*	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.)*
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	950	717	64.5	1,953	2.1	358.1	85.1	1080	-	13.9	188.5	-
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	41.0	9.0	32.5	865	1.1	70.3	38.5	42.9	-	13.9	85.7	-
ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	8.0	4.2	7.4	113	0.0	23.9	2.2	9.7	-	14.0	0.0	-
ΣΥΝΟΛΟ	1440	84.9	104.5	2,9310	3.2	452.3	125.9	160.5	0.0	418	274.2	0.0

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/ Δαπάνες προσωπικού/	
	Σύνολο εσόδων %	Συνοδικές δαπάνες %
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	56.96	59.78
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	82.00	75.76
ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	65.52	76.89

¹⁰ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείψει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Β. Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΙΕΠΕ)

Οι Ιδιωτικές Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης διακρίνονται σε:

- α. Ιδιωτικές Εταιρείες που ασκούν εμπορική δραστηριότητα και
- β. Ιδιωτικές Εταιρείες που εφαρμόζουν κυβερνητική πολιτική.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τις ΙΕΠΕ και με βάση τις ελεγχμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγχμένες καταστάσεις για το 2021 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία της εταιρείας. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Συνολικά, οι εταιρείες αυτές απασχολούν 64 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου €6.8 εκ.. Η πλειοψηφία των ΙΕΠΕ καλύπτουν τις δαπάνες τους από κρατική χορηγία μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Το ύψος της χορηγίας ανερχόταν το 2021 στα €5.3 εκ.

(α) ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹¹

	Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	*Έσοδα μη συμπεριλαμβανόμενης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)*	*Έκδη προ τόκων φόρων και απασφάσεων (ΕΒΠΠΑ) (€ εκ.)*	*Μισθολόγιο (€ εκ.)*	Αριθμός προσωπικού (μόνησι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιο)	*Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)*	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)*	*Τακτικές/Διοικητικές Δαπάνες για το 2021 (€ εκ.)*	Σύνολο Δαπανών για το 2021	*Καθαρό χρέος (€ εκ.)*	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.)*
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	2.0	4.5	4.9	0.5	15	-	186	1.4	1.4	-	0.1	13.9	-
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	0.1	-0.9	0.5	0	-	2.9	0.9	0.9	-	0.0	0.0	-
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΔΩΝ ΛΤΔ	-	1.0	-0.5	0.9	14	-	8.1	0.0	0.9	-	0.1	5.6	-
ΣΥΝΟΛΟ	2.0	5.5	3.6	2.0	29	-	29.5	2.3	3.2	-	0.2	19.5	-

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/Σύνολο εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/Συνολικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	30.49	39.10	167.18	0.75
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	64.01	131.83	0.01
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΔΩΝ ΛΤΔ	-	99.57	84.08	0.71

¹¹ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

(β) ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹²

	Υψος Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)	*Έσοδα υπ συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χρημίας (€ εκ.)*	*Έξοδα υπ προ τόκων, φόρων και αποβέσεων (ΕΒΠΤΔΑ) (€ εκ.)*	*Μισθολόγιο (€ εκ.)*	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	*Πρωτεύουσες Συντάξεις (€ εκ.)*	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)*	*Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2021 (€ εκ.)*	Σύνολο Δαπανών για το 2021	*Καθαρό χρέος (€ εκ.)*	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)*	*Κρατικές Ευχύνες (31/12/2021) (€ εκ.)*
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	2.3	0.0	0.1	0.7	16	-	9.7	0.8	2.3	-	0.0	0.0	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	1.0	0.3	0.1	0.8	19	-	1.5	0.4	1.3	-	0.4	0.2	-
ΣΥΝΟΛΟ	3.3	0.3	0.2	1.5	35.0	0.0	11.2	1.2	3.6	0.0	0.4	0.2	0.0

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χρημμία/ Σύνολο εσόδων %	Κρατικές Δαπάνες προσωπικού/ Συστημικές δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Τρέχουσες υποχρεώσεις	Χρέος/ Περιουσιακά στοιχεία
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	99.57	28.62	-	0.00
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	77.11	64.75	0.60	0.35

¹² Οι πύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Γ. Ιδρύματα

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τα ιδρύματα και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες καταστάσεις για το 2021 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του ιδρύματος. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το δανεισμό προς στοιχεία ενεργητικού.

Συνολικά, τα ιδρύματα αυτά απασχολούν 353 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου €50 εκ.. Μεγάλο μέρος των δαπανών τους καλύπτεται από κρατική χορηγία μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, το ύψος της οποίας ανερχόταν το 2021 στα €33 εκ..

Επίσης, στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται και το Κυπριακό Ίδρυμα Ερευνών για τη Μυϊκή Δυστροφία (Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου), ένα ιδιωτικό Ινστιτούτο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ακαδημαϊκό και ιατρικό κέντρο, το οποίο χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από το κράτος, το οποίο εργοδοτεί 226 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του για το 2021 ανέρχεται στα €21.9 εκ.. Τα €19.2 εκ. καλύπτουν τις τακτικές του δαπάνες (λειτουργικά έξοδα και μισθολόγιο) και τα υπόλοιπα καλύπτουν τις αναπτυξιακές του δαπάνες (τις ερευνητικές και τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες και τα έργα υποδομής του).

ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία¹³

	*Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	*Εσοδα μη συμπεριλαμβανομένων Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	*Κέρδη προ τόκων, φόρων και αποβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	*Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρμηόβιοι)	*Πηρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	*Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	*Τακτικές/Διοικητικές Δαπάνες για το 2021 (€ εκ.)	*Σύνολο Δαπανών για το 2021 (€ εκ.)	*Καθαρό χρέος (€ εκ.)	*Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	*Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	*Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2021) (€ εκ.)
ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	0,2	0,8	0,2	0,6	18	-	1,1	0,9	0,9	-	0,7	0,4	-
ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	21,2	6,1	-2,4	2,7	60	-	44,0	24,9	24,9	-	1,4	1,0	-
ΙΔΡΥΜΑ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ	3,0	0,2	0,3	2,0	49	-	1,0	0,1	2,3	0,2	0,2	0,0	-
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	8,6	10,0	0,8	11,1	226	-	16,5	19,2	21,9	-	2,2	10,9	31,0
ΣΥΝΟΛΟ	33,0	17,1	-1,1	16,4	353	0,0	62,6	45,1	50,0	0,2	4,5	12,3	31,0

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία/	Κυκλοφορούν Χρέος/
	Σύνολο εσόδων %	Περιουσιακά στοιχεία
ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	22.03	1.00
ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	77.54	0.05
ΙΔΡΥΜΑ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ	93.75	0.16
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	46.24	0.79

¹³ Οι πύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης

Δ. Καταπίστευμα

Το Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου αποτελεί καταπίστευμα μεταξύ του Ιατρικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η αποστολή του είναι η:

- ▶ αντιμετώπιση και θεραπεία του καρκίνου με σύγχρονες μεθόδους,
- ▶ συνεργασία με τα κρατικά νοσοκομεία, ιδιωτικές κλινικές και τους συνδέσμους που στηρίζουν τους ασθενείς,
- ▶ ανάπτυξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και
- ▶ ανάπτυξη πρωτοβουλιών και συμμετοχή σε προγράμματα πρόληψης και έγκαιρης διάγνωσης του καρκίνου.

Εργοδοτεί 256 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του για το 2021 ανέρχεται στα € 23.3εκ. εκ των οποίων τα €22.3 εκ. καλύπτουν τακτικές/ λειτουργικές δαπάνες περιλαμβανομένων και των φαρμάκων. Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων του ΟΚΤΚ προέρχεται από το ΓεΣΥ.

Ανάλυση Κινδύνων

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη λειτουργία των πιο πάνω οντοτήτων είναι οι ακόλουθοι:

- ▶ Για τις οντότητες που πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες οι κίνδυνοι προέρχονται κυρίως από:
  - (α) Πιθανή μείωση της κερδοφορίας τους η οποία θα επιφέρει μείωση των εισοδημάτων για το κράτος είτε αυτά προέρχονται από μερίσματα ή/και καταβολή άμεσων και έμμεσων φορολογιών,
  - (β) Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ζημιά για σειρά ετών είναι πιθανόν να επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση τις δημοσιονομικές προοπτικές αφού το κράτος είναι πιθανό να κληθεί να καλύψει τις ζημιές αυτές μέσω κρατικής χορηγίας αν η νομοθεσία το επιτρέπει,
  - (γ) Ζημιογόνα πορεία των οντοτήτων αυτών πιθανόν να επηρεάσει την ρευστότητα τους και κατ' επέκταση την ικανότητα τους για την έγκαιρη αποπληρωμή των υποχρεώσεων τους προς τους πιστωτές τους. Εάν το κράτος έχει εγγυηθεί οποιαδήποτε υποχρέωση προς πιστωτές πιθανόν να κληθεί να καταβάλει το ανάλογο ποσό. Εάν αυτό επισυμβεί θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά.
  - (δ) Η πιθανή αύξηση των λειτουργικών και κεφαλαιουχικών δαπανών από οντότητες που δεν πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες (άρα δεν έχουν σημαντικά εισοδήματα) θα επηρεάσει αρνητικά τα δημόσια οικονομικά αφού το κράτος θα κληθεί να καταβάλει αυξημένες χορηγίες.
  - (ε) Τα αναλογιστικά ελλείμματα των ΝΠΔΔ για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων τους, και ιδιαίτερα των ΝΠΔΔ που καλύπτουν τις δαπάνες τους με κρατική χορηγία.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

- ▶ Συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος των οικονομικών αποτελεσμάτων των πιο πάνω οντοτήτων από όλους τους αρμόδιους φορείς.
- ▶ Τακτή ενημέρωση των ΔΣ για τα οικονομικά τους αποτελέσματα, ανά τρίμηνο, και εντοπισμό πιθανών κινδύνων που προκύπτουν από τα αποτελέσματα αυτά και εισηγήσεις για μετριασμό των κινδύνων αυτών.
- ▶ Ενημέρωση του αρμόδιου Υπουργείου για τα οικονομικά αποτελέσματα του οργανισμού και τους πιθανούς κινδύνους και τις επιπτώσεις που αυτοί επιφέρουν στον οργανισμό ή στην οικονομία γενικότερα και εισηγήσεις με τα μέτρα μετριασμού των κινδύνων.

- ▶ Θέσπιση ή/και αναβάθμιση εσωτερικών κανονισμών που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία των οργανισμών.
- ▶ Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 9/4/2019, όλες οι οντότητες Γενικής Κυβέρνησης/ Κρατικές Επιχειρήσεις/ Κρατικοί Οργανισμοί θα ετοιμάζουν πέραν από τον ετήσιο προϋπολογισμό και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την τριετία. Επιπλέον, οι υπό αναφορά οργανισμοί θα ετοιμάζουν έκθεση κινδύνου και θα ενημερώνουν το Διοικητικό Συμβούλιο για λήψη έγκαιρων μέτρων στην περίπτωση που απαιτούνται. Η έκθεση κινδύνου θα πρέπει εντός του δεύτερου τετράμηνου εκάστοτε έτους να κατατίθεται στο Υπουργικό Συμβούλιο για ενημέρωση ή ακόμη και για υιοθέτηση μέτρων αν απαιτείται.

iii. ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Εισαγωγικά

Οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) αποτελούν μέρος της Γενικής Κυβέρνησης. Υπάρχουν 39 Δήμοι εκ των οποίων οι 9 είναι κατεχόμενοι και 487 Κοινοτικά Συμβούλια, εκ των οποίων τα 137 είναι κατεχόμενα. Οι Δήμοι και τα Κοινοτικά Συμβούλια ετοιμάζουν τους δικούς τους προϋπολογισμούς. Οι προϋπολογισμοί των Δήμων εγκρίνονται από κοινού από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών και οι προϋπολογισμοί των Κοινοτικών Συμβουλίων από τον Υπουργό Εσωτερικών (Επαρχοί) και τον Υπουργό Οικονομικών, σύμφωνα με τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαίσιου Νόμο του 2014 και τους περί Δήμων και περί Κοινοτήτων Νόμους.

Για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των προϋπολογισμών τους, παραχωρείται κρατική χορηγία, η κατανομή της οποίας γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με πληθυσμιακά κριτήρια.

ΑΤΑ – Δήμοι

Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά μόνο τους τριάντα (30) ελεύθερους Δήμους (και όχι τους κατεχόμενους και τις κοινότητες κατεχόμενες και μη). Πρόσθετα, οι Δήμοι έχουν κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με πληθυσμιακά στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού του 2011.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τους Δήμους και με βάση τις ελεγχμένες οικονομικές τους καταστάσεις για το 2021 ή προκαταρκτικές μη ελεγχμένες καταστάσεις τους για το 2021 ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο Πίνακας 1α παρουσιάζει διάφορα οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, το προσωπικό, κλπ. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1α εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1β οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία των Δήμων. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων και τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες.

Σε γενικές γραμμές, οι τριάντα (30) Δήμοι εργοδοτούν 3,367 εργαζομένους όπου ο μεγαλύτερος Δήμος απασχολεί 489 εργαζομένους και ο μικρότερος 9.

Η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στους Δήμους το 2021 ανήλθε στα €76,3 εκ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1β η κρατική χορηγία προς τους Δήμους αποτελεί σημαντικό κομμάτι των συνολικών τους εσόδων γεγονός που τους καθιστά ουσιαστικά οικονομικά εξαρτώμενους από το Κράτος.

Το μισθολόγιο καλύπτει το 38% περίπου των συνολικών τους δαπανών ενώ οι υπόλοιπες λειτουργικές τους δαπάνες καλύπτουν περίπου το 36%. Κατ' επέκταση οι δαπάνες προσωπικού και οι λειτουργικές δαπάνες αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό των δαπανών των Δήμων. Διευκρινίζεται ότι στις λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες (καθαριότητα, κοινωνικές υπηρεσίες, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.).

Όσον αφορά τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις των Δήμων προς την κυβέρνηση και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα αυτές ανέρχονται σε €617εκ..

Τέλος, το αναλογιστικό έλλειμμα του ταμείου συντάξεως τους ανέρχεται στο συνολικό ποσό των €170,5 εκ. Το μεγαλύτερο μέρος της οφειλής προέρχεται κυρίως από τους μεγάλους Δήμους.

Ανάλυση Κινδύνων

Από τις τελευταίες διαθέσιμες αναλογιστικές μελέτες προκύπτει ότι μεγάλος αριθμός Δήμων παρουσιάζει αναλογιστικά ελλείμματα στις συντάξεις. Σε περίπτωση που Δήμος αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις προς τους εργοδοτούμενους του, τότε το κράτος θα κληθεί να καλύψει τις υποχρεώσεις αυτές.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

- ▶ Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναμένεται ότι θα προκύψουν εξοικονομήσεις μέσω της ενοποίησης κοινών υπηρεσιών, της βελτίωσης της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας. Η οικονομική αυτοτέλεια των Δήμων εκτιμάται ότι θα συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης των Δήμων από το Κράτος και στην καλύτερη διαχείριση των οικονομικών τους.
- ▶ Η περαιτέρω μείωση των λειτουργικών δαπανών και ο περιορισμός αύξησης των δαπανών προσωπικού των ΑΤΑ που αποτελούν το 80% των συνολικών δαπανών τους θα οδηγήσουν στη βελτίωση των οικονομικών τους και στη δυνατότητα πληρωμής των υποχρεώσεων τους προς διάφορους πιστωτές, ειδικά τα δάνεια τα οποία έχουν συνάψει τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό για τα διάφορα αναπτυξιακά έργα που εκτελούν ή προγραμματίζουν να εκτελέσουν.
- ▶ Με την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης των οικονομικών δεδομένων των ΑΤΑ και ειδικά τον έλεγχο των δαπανών.
- ▶ Εντατικοποίηση των ενεργειών για είσπραξη των καθυστερημένων οφειλών προς τους Δήμους και παροχή πρόσθετων εργαλείων (νομοθετικών) για τη βελτίωση της εισπραξιμότητας.
- ▶ Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου για πιο ορθολογιστική λειτουργία των ΑΤΑ σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε Δήμου. Ο κάθε Δήμος πρέπει να ετοιμάζει και υλοποιεί ένα ρεαλιστικό/ ορθολογιστικό προϋπολογισμό εντός των οικονομικών του δυνατοτήτων.
- ▶ Με σκοπό την πλήρη χρηματοδότηση των Ταμείων Συντάξεων και εξάλειψης των ελλειμμάτων οι Δήμοι θα πρέπει, μέσω μακροχρόνιου σχεδιασμού, να χρηματοδοτούν το Αναλογιστικό τους Έλλειμμα με ετήσιες καταβολές μέσω των προϋπολογισμών τους. Επίσης οι αναλογιστικές μελέτες θα πρέπει να επικαιροποιούνται μέσα σε εύλογα διαστήματα έτσι ώστε να ενημερώνονται για τη διαφοροποίηση του ύψους της συνεισφοράς τους.
- ▶ Από 1/1/2018 το κράτος έχει αναλάβει την αποπληρωμή των οφειλόμενων εγγυημένων δανείων των Δήμων.

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία

Κατηγοριοποίηση Δήμων βάσει του πληθυσμού	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€0.00)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€0.00)	Λειτουργικές Δαπάνες (€0.00)	Μισθολόγιο (Συνολικό κόστος προϋποβληθέντος)	Κόστος Συντάξεων (€0.00)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, έκτακτοι, αορίστου, ωρομίσθιοι)	Ενεργητικό (Assets) (€0.00)	Σύνολο Δαπανών για το 2020 (€0.00)	Αναλογιστικό (Έλλειμμα) / Πλεόνασμα (€0.00)
Πληθυσμός κάτω των 10.000	12.632	36.887	20.775	15.789	0.759	520	135.605	4.7166	-10.383
Πληθυσμός 10.001-30.000	22.935	56.726	30.577	29.648	1.824	941	207.678	69.777	-26.828
Πληθυσμός άνω των 30.000	40.751	116.677	53.856	66.495	9.885	1.906	797.030	175.910	-133.250
ΣΥΝΟΛΟ	76.318	210.291	105.207	111.932	12.468	3.367	1,140.314	292.853	-170.462

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Μέσος Μισθός		Κρατική Χορηγία/		Δαπάνες προσωπικού/	
	€	Σύνολο εσόδων %	Σύνολο εσόδων %	Συνολικές δαπάνες %		
Πληθυσμός κάτω των 10.000	31,578	25,51	25,51	33,47		
Πληθυσμός 10.001 - 30.000	31,507	28,79	28,79	42,49		
Πληθυσμός άνω των 30.000	34,887	25,89	25,89	37,80		

iv. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εισαγωγικά

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα αντιπροσωπεύουν συμβατικά ρυθμισμένες συνεργασίες μεταξύ της Κυβέρνησης και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις οποίες οι απαιτούμενοι πόροι υπόκεινται σε κατάλληλη διαχείριση και οι κίνδυνοι που απορρέουν κατανέμονται μεταξύ των εταίρων αναλόγως των αρμοδιοτήτων

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα της Κυβέρνησης που βρίσκονται σε ισχύ κατά τη διάρκεια του έτους 2021 παρουσιάζονται πιο κάτω:

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Μαρίνα Λεμεσού	(Γ) Μαρίνα Αγίας Νάπας
Περιγραφή σύμπραξης	Συμφωνία Παραχώρησης για την Ανάπτυξη, Μελέτη, Κατασκευή, Συντήρηση και Λειτουργία των Αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου	Συμφωνία Μίσθωσης για την Ανάπτυξη, Λειτουργία, Διαχείριση και Εκμετάλλευση της Μαρίνας Λεμεσού	Σύμβαση Μίσθωσης για τον Σχεδιασμό, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία και Μεταβίβαση της Μαρίνας Αγίας Νάπας.
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	8.7.2005	Αρχική: 25.1.2008 Συμπληρωματική: 25.1.2010	27.4.2012
Ημερομηνία ισχύος συμφωνίας	12.5.2006	25.1.2008	27.4.2012
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	25 έτη	53 έτη (από 25.1.2010) (2)	55 έτη (έως 27.4.2067)
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	Φάση I €640 εκ.(κατασκευή αερολιμένων – ολοκληρώθηκε)	Φάση I €134,3 εκ. (μαρίνα και υποδομές - ολοκληρώθηκε)	Φάση I €82,8 εκ. (μαρίνα και υποδομές – σε εξέλιξη)
	Φάση II €80-100 εκ. (επέκταση αερολιμένων – δεν ξεκίνησε)	Φάση II €265,7 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – σε εξέλιξη)	Φάση II €137,2 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
	Σύνολο €720-740 εκ.	Σύνολο €400,0 εκ.	Σύνολο €220,0 εκ.
Καθαρή αξία εισοδημάτων από το έργο (Κυβέρνησης)	(1)	Σταθερό Μίσθωμα €51.260 πλέον Φ.Π.Α. ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αναπροσαρμοσμένο κάθε 10 έτη, κατά 3% επί του ετήσιου μισθώματος που ισχύει κατά τον δέκατο χρόνο.	Σταθερό Μίσθωμα €100.000 πλέον Φ.Π.Α. ανά έτος (πρώτη πληρωμή μετά το πέμπτο έτος), αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αναπροσαρμοσμένο κάθε 10 έτη, κατά 3% επί του ετήσιου μισθώματος που ισχύει κατά τον δέκατο χρόνο.
	Σταθερό: €3,5 εκ. ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή	Σταθερό: €290.500 ετήσια, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και αναπροσαρμοσμένο κάθε 10 έτη, κατά 3% επί του ετήσιου μισθώματος που ισχύει κατά τον δέκατο χρόνο.	
	Μεταβλητό: 33% επί των ακαθάριστων εσόδων του Διαχειριστή	€1,2 εκ. έσοδα, (8% επί της αγοραίας αξίας των οικιστικών μονάδων μόνο κατά την πρώτη μίσθωση πλέον έσοδα από Φ.Π.Α. μίσθωσης θέσεων ελλιμενισμού)	8% επί της αγοραίας αξίας των οικιστικών μονάδων μόνο κατά την πρώτη μίσθωση πλέον έσοδα από Φ.Π.Α. μίσθωσης θέσεων ελλιμενισμού
	Διαμοιρασμός κερδών βάσει προτύπων απόδοσης		
Εισπράξεις έτους	€1,4 εκ. (3)	€2,9 εκ.	€0,2 εκ.
Πληρωμές έτους	€8,6 εκ.	Δ/Ε	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Σύμφωνα με τους όρους της Συμφωνίας	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Αεροναυτικά τέλη: αύξηση μόνο με έγκριση της Κυβέρνησης	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή
	Μη αεροναυτικά τέλη: ελεύθερος καθορισμός, βασισμένος στο κόστος της υπηρεσίας που αφορά		

Λεπτομέρειες	(Δ) Λιμάνι Λεμεσού	(Ε) Μαρίνα Παραλιμνίου
Περιγραφή σύμβασης	Αποκρατικοποίηση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Λιμένα Λεμεσού: Τμήμα 1: Σύμβαση Παραχώρησης για την Διαχείριση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Τερματικού Σταθμού Εμπορευματοκιβωτίων στο Λιμάνι Λεμεσού Τμήμα 2: Σύμβαση Παραχώρησης για την Διαχείριση των Εμπορικών Δραστηριοτήτων του Τερματικού Σταθμού Γενικού Εμπορίου στο Λιμάνι Λεμεσού Τμήμα 3: Σύμβαση Παραχώρησης Θαλάσσιων Υπηρεσιών στο Λιμάνι Λεμεσού	Σύμβαση για τον Σχεδιασμό, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία και Μεταβίβαση της Μαρίνας Παραλιμνίου: (i) Σύμβαση για την παραχώρηση Χερσαίου και Θαλάσσιου Κρατικού Χώρου, με μακροχρόνια άδεια χρήσης των χώρων που αφορούν στα υποχρεωτικά έργα. (ii) Σύμβαση για την παραχώρηση χερσαίου Κρατικού Χώρου με μακροχρόνια μίσθωση των χώρων που αφορούν στη μικτή ανάπτυξη.
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	25.4.2016	15.1.2018
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	29.1.2017	15.1.2018
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	Τμήμα 1: 25 έτη, Τμήμα 2: 15 έτη, Τμήμα 3: 25 έτη	125 έτη (εώς 14.1.2143)
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)		Φάση I €36,5 εκ.(μαρίνα και υποδομές – σε εξέλιξη)
		Φάση II €27,9 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
		Φάση III €21,5 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
		Σύνολο €85,9 εκ.
Καθαρή αξία εισοδημάτων από το έργο (Κυβέρνησης)	Τμήμα 1: Σταθερό Μίσθωμα: €7 εκ άνα έτος Μεταβλητό Μίσθωμα: 62,71% επί των ακαθάριστων εσόδων του Διαχειριστή Τμήμα 2: Σταθερό Μίσθωμα: €2 εκ άνα έτος Μεταβλητό Μίσθωμα: 52,10% επί των ακαθάριστων εσόδων του Διαχειριστή Τμήμα 3: Σταθερό Μίσθωμα: €0,15 εκ άνα έτος Μεταβλητό Μίσθωμα: 10,1% επί των ακαθάριστων εσόδων του Διαχειριστή	Με την υπογραφή της σύμβασης καταβλήθηκε ποσό ίσο με το 20% της οικονομικής προσφοράς (€8,2 εκ.), ήτοι €1,64 εκ. Το υπόλοιπο ποσό καταβάλλεται σε 50 ισόποσες ετήσιες δόσεις, ύψους €131.200 εντός του Ιανουαρίου κάθε έτους στην Κυβέρνηση. Τα ποσά θα προσαρμόζονται σύμφωνα με τον Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή ενώ το ετήσιο πληρωτέο ποσό θα αυξάνεται κάθε 10 χρόνια κατά 3% του ετησίου ποσού που ισχύει για το 10ο έτος.
Εισπράξεις έτους	€49,4 εκ Τμήμα 1:€37,7 εκ / Τμήμα 2: €0,6 εκ / Τμήμα 3: €11,1 εκ	€0,13 εκ
Πληρωμές έτους	Δ/Ε	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Ναι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Η Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της Σύμβασης και υπό προϋποθέσεις.	Η Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της Σύμβασης και υπό προϋποθέσεις.
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Καθορισμός ανώτατων ορίων από Αρχή Λιμένων	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή
	Μη ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Ελεύθερος Καθορισμός	

Λεπτομέρειες	(ΣΤ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας	(Η) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας	(Ζ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού
Περιγραφή σύμβασης	Ανακαίνιση, λειτουργία και πώληση νερού	Ανακαίνιση, λειτουργία, συντήρηση και πώληση νερού	Σχεδιασμός, κατασκευή, λειτουργία, συντήρηση και προμήθεια νερού
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	26.1.2012	30.9.2005 και 27.11.2007 (συμπληρωματική συμφωνία)	7.8.2009
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	1.7.2015	20.5.2007	1.7.2012
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	27 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 25 έτη για λειτουργία)	22 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 20 έτη για λειτουργία)	23 έτη (3 έτη για κατασκευή και 20 έτη για λειτουργία)
Διανορισμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	€6 εκ.	€27,8 εκ.	€45,8 εκ.
Ελάχιστο ποσό πληρωτέο από την κυβέρνηση για κάλυψη κεφαλαιουχικού κόστους για ολόκληρη τη συμφωνία	€12,3 εκ.	€41,7 εκ.	€81,6 εκ.
Εισπράξεις έτους	Δ/Ε	Δ/Ε	Δ/Ε
Πληρωμές έτους	€9,0 εκ. (4)	€19,8 εκ. (4)	€8,1 εκ. (4)
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)

Λεπτομέρειες	(Θ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Πάφου	(Ι) ΕΡΓΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
Περιγραφή σύμβασης	Κατασκευή Μονάδας Αφαλάτωσης Πάφου, είναι τύπου αντίστροφης ώσμωσης και σκοπός του είναι η παραγωγή 4,93 εκ. κυβικών μέτρων αφαλατωμένου νερού ετησίως, σε καθορισμένη ποιότητα και με καθορισμένο μέγιστο όριο κατανάλωσης ενέργειας	<p>Το Έργο αφορά την παραχώρηση μέσω αδειοδότησης της διαχείρισης του Λιμανιού και της Μαρίνας Λάρνακας για 40 χρόνια, και μίσθωση του ενδιάμεσου χώρου για ανάπτυξη γης (real estate development) για χρονική περίοδο 125 χρόνων. Συγκεκριμένα:</p> <p>“Λιμάνι: Αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών του Λιμανιού και δημιουργία νέων υποδομών με επέκταση των κρηπιδωμάτων, κατασκευή νέων κτιρίων και άλλα. Διαχείριση φορτίου κυρίως τοπικού με στόχο την εξυπηρέτηση της εγχώριας αγοράς και βιομηχανίας.”</p> <p>“Μαρίνα: Ανάπτυξη και επέκταση της Μαρίνας η οποία θα μπορεί να φιλοξενήσει τουλάχιστον 650 σκάφη, επέκταση και κατασκευή νέων κυματοθραυστών, κατασκευή νέου κτιρίου γιοστ κλαμπ και παροχή όλων των σύγχρονων υπηρεσιών προς τα σκάφη που φιλοξενοούνται στην Μαρίνα. “</p> <p>“Ανάπτυξη Γης: Κατασκευή κτιρίων για οικιστική, τουριστική και γραφειακή χρήση, χώρων εστίασης και αναψυχής, τουριστικές μονάδες, εκπαιδευτικό κέντρο, ιατρικό κέντρο, χώρων για πολιτιστικές δραστηριότητες, περιηλαβανόμενων όλων των απαραίτητων υποδομών, πεζόδρομων, χώρων πρασίνου, πάρκων και ανοιχτών χώρων εκδηλώσεων.”</p>
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	17.01.2019	04/12/2020
Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας	25.05.2021	Το Συμβόλαιο έχει υπογραφεί στις 4 Δεκεμβρίου 2020. Από την 1η Μαρτίου 2021 ξεκίνησε η μεταβατική περίοδος η οποία είχε διάρκεια μέχρι και 12 μήνες, μετά από τη λήξη της οποίας την 1η Απριλίου 2022 ο Ανάδοχος ανέλαβε την διαχείριση του Λιμανιού και της Μαρίνας Λάρνακας.
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	25 έτη	Για τη διαχείριση του Λιμανιού και της Μαρίνας Λάρνακας 40 χρόνια, και για τη μίσθωση του ενδιάμεσου χώρου για ανάπτυξη γης για χρονική περίοδο 125 ετών
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής: 100%	Το κόστος ανάπτυξης θα καλύπτεται 100% από τον ανάδοχο. Το κράτος δεν θα αναλάβει κεφαλαιουχικό κόστος πέραν του κόστους για τις υπηρεσίες των Οικονομικών / Τεχνικών Συμβούλων ύψους €100.000 συν ΦΠΑ και τα κόστη παρακολούθησης του Έργου.
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	€5 εκ.	Το τελικό κόστος θα καθοριστεί με την ολοκλήρωση της μεταβατικής περιόδου
Ελάχιστο ποσό πληρωτέο από την κυβέρνηση για κάλυψη κεφαλαιουχικού κόστους για ολόκληρη τη συμφωνία	€7,1 εκ.	
Εισπράξεις έτους	Δ/Ε	θα υπάρξει ελάχιστο εγγυημένο ποσόν εισπράξεων για το Κράτος που θα υπολογίζεται ως ποσοστό επί των ακάθαρτων εσόδων. Για το 2021, τα συνολικά έσοδα είναι €0,35 εκ.
Πληρωμές έτους (με Φ.Π.Α.)	€2,4 εκ. (4)	
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Υπάρχει δικαίωμα ανανέωσης της συμφωνίας με συγκριμένες προϋποθέσεις.
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Υπάρχει δικαίωμα ανανέωσης της συμφωνίας με συγκριμένες προϋποθέσεις
Καθορισμός τελών	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Κυπριακή Δημοκρατία για το χώρο της Μαρίνας και Ανάπτυξης Γης και Αρχή Λιμένων Κύπρου για το χώρο του Λιμανιού

Επεξηγήσεις:

(1) Αρχική εκτίμηση (τιμές 2006): Σταθερό €34,9 εκ, Μεταβλητό €609,1 εκ., Διαμοιρασμού κερδών €129,6 εκ., Σύνολο €773,6 εκ.

(2) Η μίσθωση των οικιστικών μονάδων της Μαρίνας γίνεται για 125 έτη. Οι συμβάσεις μίσθωσης υπογράφονται από τον Ανάδοχο για τα πρώτα 53 έτη και από την κυβέρνηση για τα υπόλοιπα 72 έτη.

(3) Συμπεριλαμβάνονται στα Ενοίκια, Δικαιώματα και Άλλοι Πρόσοδοι (Σημείωση 5.1). Αποτελούνται από Σταθερό εισόδημα €4,0 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα μείον αποκοπές €25,8 εκ. Όμως μόνο €1,4 εκ. εισπραχθήκαν μέσα στο 2021, αφού η πληρωμή του Μεταβλητού Τέλους Παραχώρησης για το έτος αναστάληκε λόγω Covid και το οποίο θα εισπραχθεί σταδιακά μέσα στο 2022-2023 όπως προνοείται από τους σχετικούς όρους της Σύμβασης. Επίσης Σταθερό εισόδημα €1 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα €3,2 εκ., που εισπράχτηκαν μέσα στο έτος, αφορούν το έτος 2020.

Πέραν των πιο πάνω, στα Έσοδα από Προσφορά Υπηρεσιών και Αγαθών (Σημείωση 5 Άλλα Έσοδα) συμπεριλαμβάνεται ποσό ύψους €3 εκ., από το οποίο τα €0,8 εκ. ήταν σχετικά με το έτος 2020, που εισπράχθηκε από την Κυβέρνηση κατά τη διάρκεια του έτους και αφορούσε παροχή υπηρεσιών από την Πυροσβεστική Υπηρεσία προς το Διαχειριστή. Ποσό ύψους €0,8 εκ., που αφορά παροχή υπηρεσιών για το έτος, εκκρεμεί κατά το τέλος του έτους.

Συμπεριλαμβάνονται στις Λειτουργικές Δαπάνες στο Λογαριασμό Εισπράξεων και Πληρωμών.

(4) Δεν υπήρχαν οποιεσδήποτε Εκκρεμείς Υποχρεώσεις για το έτος.

(5) Τα έργα θα πρέπει να περιέλθουν στην Κυβέρνηση με ευθύνη του Διαχειριστή να είναι απαλλαγμένα οποιωνδήποτε ελαττωμάτων.

(6) Το κράτος υποχρεούται κατά το ελάχιστο να αγοράζει μια καθορισμένη ποσότητα αφαλατωμένου νερού ή έχει το δικαίωμα να θέσει τη μονάδα σε εφεδρεία και να καταβάλλει στον Ανάδοχο ένα ελάχιστο ποσό για κάλυψη του κεφαλαίου κόστους. Οι τιμές μονάδας ανά κυβικό μέτρο αναπροσαρμόζονται κάθε τρίμηνο βάσει των ακόλουθων παραμέτρων: (α) δείκτης εργατικών, (β) δείκτης καυσίμων και (γ) πραγματική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις

Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου

Σε περίπτωση που ο Ανάδοχος δεν είναι σε θέση να αποπληρώσει τα δάνεια του, η κυβέρνηση έχει υποχρέωση να καταβάλλει στους δανειστές του Αναδόχου το 95% των οφειλόμενων δανείων. Σε τέτοια περίπτωση τα περιουσιακά στοιχεία του έργου μεταφέρονται στην κυριότητα της κυβέρνησης.

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο για μη κατάλληλη παράδοση της Μονάδας Αφαλάτωσης από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων. Το ολικό ποσό της απαίτησης ανέρχεται στα €17.629.080. Κατόπιν σχετικής εξέτασης από την ΚΕΑΑ, το θέμα της απαίτησης βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία, όπου καταβάλλεται προσπάθεια συνομιολόγησης συμφωνίας με τον Ανάδοχο, για τον τρόπο επίλυσης των διαφορών. Στην παρούσα φάση, δεν μπορεί να προβλεφθεί η κατάληξη και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προβλεφθεί η οποιαδήποτε επιβάρυνση στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Στο μεσοδιάστημα, έχουν καταρτιστεί και εγκριθεί Ειδικά Συμφωνητικά Έγγραφα (ad – hoc agreements) για τη σύναψη Συμφωνιών μεταξύ της Αναθέτουσας Αρχής και των Αναδόχων των δύο Μονάδων Αφαλάτωσης, για παραπομπή των Απαιτήσεων τους σε Διεθνή Διοικησία. Τα έγγραφα αυτά ετοιμάστηκαν από τη Νομική Υπηρεσία και τον Δικηγόρο των Αναδόχων, κατόπιν σχετικών αποφάσεων της ΚΕΑΑ και με τη

σύμφωνο γνώμη της Αναθέτουσας Αρχής. Τα Συμφωνητικά Έγγραφα προνοούν την κατ' αρχήν διεξαγωγή διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο μερών για περίοδο 12 μηνών από την ημερομηνία υπογραφής των ad hoc Συμφωνιών και σε περίπτωση μη κατάληξης, την προώθηση των απαιτήσεων σε Διεθνή Διαιτησία. Το Ειδικό Συμφωνητικό Έγγραφο (Ad-Hoc Agreement) που ετοιμάστηκε από τα εμπλεκόμενα μέρη, υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από την ΚΕΑΑ. Η επίλυση των διαφορών βρίσκεται στο στάδιο διαπραγμάτευσης

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο ύψους €14.279.000, για καθυστέρηση στην παραχώρηση του Εργοταξίου και απαίτηση ύψους €680.383 για διακοπές στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στη Μονάδα Αφαλάτωσης. Και οι δύο απαιτήσεις εξετάστηκαν από την ΚΕΑΑ και απορρίφθηκαν. Την δεδομένη στιγμή το θέμα των βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία, όπου καταβάλλεται προσπάθεια συνομολόγησης συμφωνίας με τον Ανάδοχο, για τον τρόπο επίλυσης των διαφορών. Στην παρούσα φάση, δεν μπορεί να προβλεφθεί η κατάληξη και ως εκ τούτου δεν μπορεί να προβλεφθεί η οποιαδήποτε επιβάρυνση στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Στο μεσοδιάστημα, έχουν καταρτιστεί και εγκριθεί Ειδικά Συμφωνητικά Έγγραφα (ad – hoc agreements) για τη σύναψη Συμφωνιών μεταξύ της Αναθέτουσας Αρχής και των Αναδόχων των δύο Μονάδων Αφαλάτωσης, για παραπομπή των Απαιτήσεων τους σε Διεθνή Διαιτησία. Τα έγγραφα αυτά ετοιμάστηκαν από τη Νομική Υπηρεσία και τον Δικηγόρο των Αναδόχων, κατόπιν σχετικών αποφάσεων της ΚΕΑΑ και με τη σύμφωνο γνώμη της Αναθέτουσας Αρχής. Τα Συμφωνητικά Έγγραφα προνοούν την κατ' αρχήν διεξαγωγή διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο μερών για περίοδο 12 μηνών από την ημερομηνία υπογραφής των ad hoc Συμφωνιών και σε περίπτωση μη κατάληξης, την προώθηση των απαιτήσεων σε Διεθνή Διαιτησία. Το Ειδικό Συμφωνητικό Έγγραφο (Ad-Hoc Agreement) που ετοιμάστηκε από τα εμπλεκόμενα μέρη, υποβλήθηκε, εγκρίθηκε από την ΚΕΑΑ και υπογράφηκε. Η επίλυση διαφορών βρίσκεται στο στάδιο διαπραγμάτευσης

Έργο Ανάπτυξης και Διαχείρισης του Λιμανιού και της Μαρίνας της Λάρνακας

Με βάση τους όρους των Συμβάσεων Παραχώρησης στις περιπτώσεις τερματισμού των Συμβάσεων, υπάρχουν συγκεκριμένοι όροι για αποζημιώσεις, αναλόγως του τρόπου και χρόνου τερματισμού, και των επενδύσεων που έχουν γίνει τη συγκεκριμένη περίοδο. Αποπληρωμή με σχετική φόρμουλα υπολογισμού αναλόγως σε ποια φάση είναι το έργο, των επενδύσεων που ενδεχομένως να έχουν γίνει και του μέρους που έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ